

Utopia

S T U D E N T A V I S A I T R O M S Ø

Nr. 9, 14 NOVEMBER 1990, 14.- ÅRGANG B

HSS
UNIVERSITETSBIBLIOTEK
12 AUG 1993

Tvinges til å flytte

Samskipnadens husleiesjokk; Økninger på opptil 23 prosent!

Studentsamskipnadens leiligheter blir for dyre for aleneforsørgere.

Foto: Knut Godskalk Sætre

Dagrun (27) og Kristine (6) er fortvilet. Administrasjonen i samskipnaden vil nemlig øke husleien deres med hele 7000 kroner i året. Når leien og barnehagen er betalt sitter de igjen med 1300 kroner i måneden.

-Vi går konkurs i februar, frykter Dagrun. Med de nye leieprisene er det umulig å være både student og aleneforsørger.

Men Dagrun er ikke den eneste som må grave

dypere i pengeboka til neste år. Alle boenhetene går opp med fra 10 til 23 prosent.

—Vi vet at økningen vil være en tragedie for mange, men det er lite vi kan gjøre så lenge staten pålegger oss å drive etter bedriftsøkonomiske prinsipper, sier Dag Digernes, styreleder i samskipnaden.

Se side 6

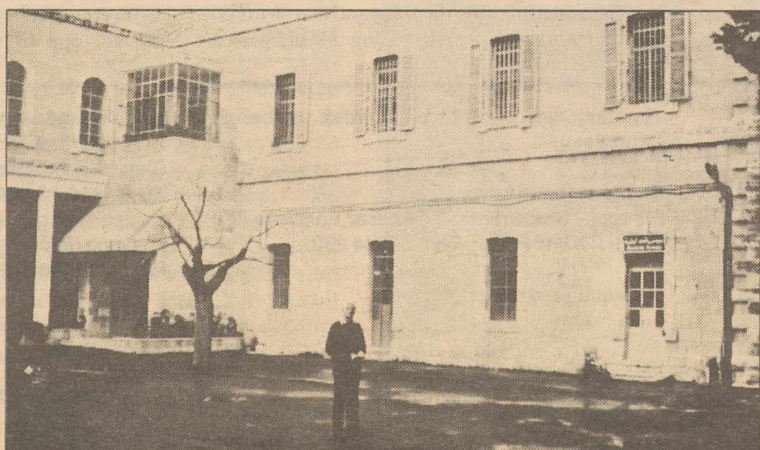
Når kunnskapen tas fra folket

Gruvearbeidere som knuser universiteter. Studenter og ansatte som bankes opp. Forskningsarbeider som tilintetgjøres. Dette er noe av situasjonen i Romania etter en maktovertakelse som betegnes som en gigantisk bløff. Likedan er det i Palestina, der universiteter står tomme, og det er strengt forbudt å tilegne seg selv grunnleggende morsmålskunnskap.

Overalt i verden ser vi det samme; Når statsmakten vil underkue folket, tar de fra dem muligheten til utdanning.

Tema denne gangen tar for seg denne problematikken, og setter samtidig søkelyset på to områder i verden der folkets lidelser er uten grenser.

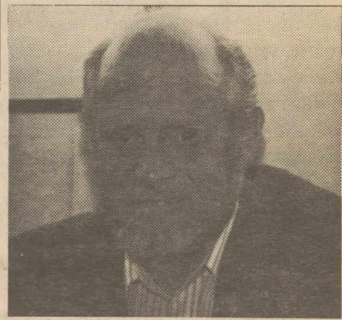
Se side 7, 8, 9 og kommentar

Palestina: En rektor og et tomt universitet.

Foto: Øystein Berglund

Dammann

Handelskonkurransen tar fra oss muligheten for å skape virkelige forandringer. Før dette dogmet om konkurranse fjernes, kommer vi ikke ut av vekst-sirkelen som truer vårt og våre barns liv.

Kronikk, se side: 4

Pedagoger

Et utvalg har nylig funnet ut hva studentene lenge har visst; Universitetsansatte er ofte elendige pedagoger. Ofte ser de også på undervisningen som en plikt de helst ville befridd seg fullstendig fra, til fordel for forskningen

Se side: 10

Forsvaret

Tromsøstudentenes Forsvarsforening; En ny forening ved Universitetet. Men hva står de for? Og hva ønsker de å drive med? Har ikke verden sett nok krig og opprustning?

Se side: 13

**Kultur og
under-
holdning
Se side
11 og 14**

Studentmaskin

Husleia opp nesten 20%. Hardere krav på gjennomføring av studiene. Begrenset tid til hovedfag. Dette er nye krav studentene får mot seg i en tid hvor studenten vistnok skal stå i sentrum. Hadde nær sagt, "i sentrum av blinken."

LEDER

Det finnes en klar linje å spore i denne gamle tendensen. Nemlig det at egentlig så står ikke studenten i sentrum, men konkurransedyktigheten. Man ønsker å uteksaminere kandidater som ikke har huller i pensum. Kandidater som kan gjøre en glimrende jobb hvor det enn måtte være, og med hva det enn måtte være. Kandidater som er til nytte for samfunnet. Utilitarismen står altså meget sentralt.

Målsetningene gjøres forståelige ved hjelp av utpreget maskinelle språktermer. Kandidater skal produseres. Tidsbruken skal rasjonaliseres. Undervisningen skal effektiviseres.

Men selv om ingen vil nekte for at studentene må ta sin jobb alvorlig, er det menneskelige liv av en slik karakter at det vanskelig kan omtales via maskinelle termer. I beste fall får vi et svært usant bilde av mennesket. Derfor må studentene motarbeide tendensen til at menneskelige ressurser skal rasjoneres, effektiviseres og manipuleres etter tidstypiske maskinelle krav.

Få vil betvile at universitetet har en funksjon når det gjelder å si noe om samfunnet. Det har muligheten til å advare når utviklingen bærer galt av sted. I dag bærer det udiskutabelt galt av sted, men universitetene synes ikke i vesentlig grad å interessere seg. Årsaken ligger i stor grad i det faktum at det er pengene som bestemmer hvilken kunnskaps-type det skal satses på. Kunnskapen skal i første rekke tjene til "framskritt og materiell utvikling."

Og det er paradoksalt nok dette dogmet om økonomisk velstand som studentene nå merker på kroppen i form av konvertering mot eliteuniversitet. Kunnskapen skal ikke primært være for folket, men for de flinke. De som kan produsere know-how og innovasjon til fremme for mer økonomisk vekst. Dette er et av de kyniske draw-back ved den vestlige verdens hang til velstand og økonomisk vekst. Den forlanger en voldsom innskrenkning i friheten til å leve ut selve mennesket. Det blir med andre ord emosjonelt sett tøffere å være student. Også studentene tvinges dermed til å bli umælende pakkesler under samfunnets (dogmenes) krav til effektivitet og konkurransevne.

Det er en av dagens farligste tendenser dette å ville maksimere det materielle ut over alle grenser. Men stilles det noen spørsmålstegn?

Det vil være usant å påstå at det hersker noen fagdebatt ved UiT.

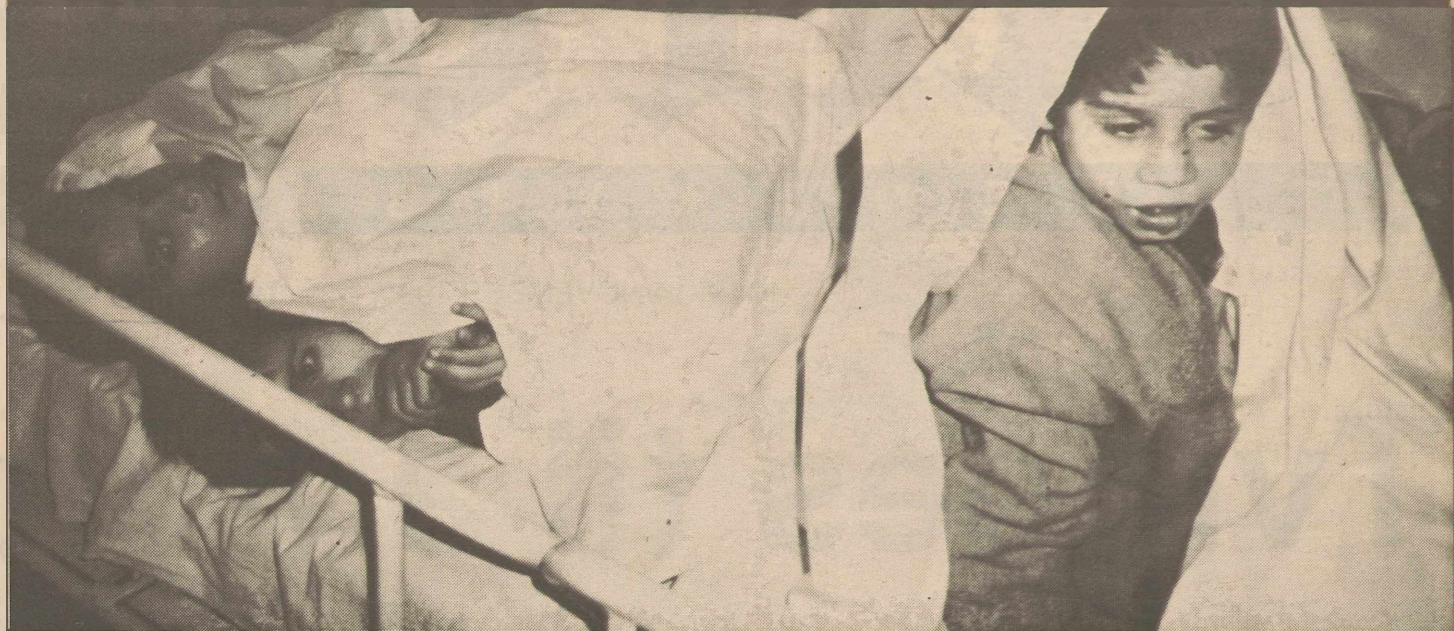
Noe som igjen betyr at vi har et Universitet som er på drift, og som uten selv engang forsøke å styre ferden, formålsløst fraktes den veien vinden blåser.

Kunnskapsbegrepet har dermed antatt svært dimensjonsløse former, og det spørs da om denne kunnskapen kan hjelpe mot de utfordringer samfunnet går i møte. Det spørs i det hele tatt om denne kunnskapen har noen verdi for mennesket.

Studentene må selv erkjenne denne formålsløsheten. Erkjenne at striden for å gjøre studietiden til mer enn maskinell kandidatproduksjon dreier seg ikke bare om statsbudsjett og penger. Den begynner langt tidligere. Begynner i en dyptøkende og ærlig fagkritikk.

En ærlig fagkritikk vil ganske riktig ryste Universitetet i dets grunnvoller. Men det er høyst nødvendig.

Den intellektuelle funksjon

I hvilken grad har universitetene ansvar for samfunnsutviklingen? Engasjerer vi oss nok i lidelsene

Foto: Norges Røde Kors

Overgrep mot universitetene, slik de følgende artiklene handler om (side 7,8 og 9), er ikke noe nytt i universitetenes historie. Noen ganger retter angrepene seg mot enkeltpersoner, andre ganger mot universitetene som helhet.

I alle samfunn som bygger på undertrykking er den frie tanke en trussel. De som står for undertrykkingen rettfærdiggjør sine aksjoner med påstanden om at universitetene er en utklekkingsanstalt for nedbrytende krefter. Det blir nødvendig av hensyn til systemet å slå til...

Yngvar Løchen, professor og forfatter, kommer i denne kommentaren med en del viktige tanker omkring universitetenes funksjon i samfunnet. Han setter dermed et bredere perspektiv på temadelen av dette Utopia, nemlig undertrykking og ødeleggelse av læresteder i den hensikt å kue folket.

I den siste tiden har universitetene til tross for den opplagte undertrykking de har vært utsatt for, likevel spilt en betydelig rolle i frigjøringskampene verden over. I stor utstrekning har studentene, f.eks. i Kina, vært aktive. Jeg har flere ganger snakket med representanter for universitetet i u-landene som ser universitetenes primære og naturlige funksjon i et frigjøringsperspektiv. Etter mitt syn hadde sannsynligvis ja-siden i EF-striden vunnet i 1972 dersom ikke nei-siden hadde kunnet bruke universitetenes stensilmaskiner så uhemmet som den gjorde. Den mistillit som samfunnsstoppene siden har vist universitetene kan stamme fra dette forholdet.

Men det er neppe slik at universitetene som følge av en indre automatikk og egen dynamikk alltid vil komme til å stå på den rette siden. Det er tvilsomt om vitenskapen har en egen etikk som virker som vaksine mot gale og uetiske standpunkt. Det medførte ikke for store vanskeligheter for fremstående universitetsansatte tyske leger å fremstille sine rasehygieniske eksperimenter som høyverdig medisinsk virksomhet. Hva kunne være mer medisinsk og biologisk relevant enn å utvikle en ny sterk rase med så og si ubegrenset

motstandskraft mot sykdommer og smitte?

Universitetene er også så oppdelte og splittede at det knapt nok kan utvikle seg felles holdninger til komplekse samfunnsmessige spørsmål. Det er delte meninger om hva universitetenes oppgaver er. Slik ville det også være fullstendig galt å påstå at universitetene sto alene om eller enn dog var de fremste i kampen for å kaste av seg det kommunistiske åket i Øst-Europa. Dissident-bevegelsen i Tsjekkoslovakia var i høy grad dominert av andre enn universitetsfolk, og ikke minst spilte forfatterne - ja også musikerne - en vesentlig rolle. Nå er ikke historien om omveltningene ennå ikke skrevet, men jeg tror den vil vise at mange av de universitetsansatte profesorene søkte tilflukt og ro i sine fag fremfor å ta aktivt del i selve den politiske kampen. Det er selvsagt fristende, ikke minst fordi faglig arbeid fortøner seg som rent og sannferdig i en tid der løgn og forfalskning hører med til dagens orden.

Jeg tror det er viktigere å se seg selv som intellektuell enn som universitetsansatt. Etter mitt syn er det ikke rimelig å regne med at enhver som hører til universitetet inn under denne funksjon. Jeg har ikke funnet noen bedre og mer kraftfull "definisjon" av denne funksjon enn hos den tvers igjennom inspirerende og spesielt klare forfatter og president Vaclav Havel når han i boken Fjernforhør skriver slik: "Jeg også mener at den intellektuelle stadig bør forurolige, vitne om verdens elendighet, gjøre opprør mot alle skjulte og åpenbare trykk og manipulasjoner, være den fremste til å sette systemer, makter og magiske trylleformler under tvil, vitne om deres løgnaktighet. Allerede derfor unnsår den intellektuelle seg enhver rolle som foreskrives ham av hvem det nå måtte være, allerede derfor passer han for ingen av seierherrene i deres historieforestilling. Den intellektuelle, ut fra sitt eget vesen, passer ingen steds hen, overalt er han i veien eller stikker seg ut, lar seg ikke rastløst innfordne i noen skuff".

Det system som for sterkt undertrykker denne funksjon er dømt til sin egen undergang. Jeg er ikke i tvil om at her ligger en av flere årsaker til kommunismens sammenbrudd - undertrykkelsen av denne funksjon vil virke som en for systemets ødeleggende gjæringsprosess som før eller sener kommer til å slå ut på en kraftig måte.

Nå er det ikke slik at denne funksjon er den eneste som faller naturlig for et universitet, og kanskje heller ikke ved universitetet den utvikler seg aller skarpest. Den forfatter som lever av salgsinntekter fra sine egne arbeider står på sitt vis friere, selv om han mest sannsynlig lever dårligere. Det er svært mange tilknytninger som binder den universitetsansatte opp til samfunnet rundt. Likevel kan

det ikke være tvil om at universitetet inneholder vilkår og har en frihet som skulle danne et grunnlag for den systematiske utviklingen av denne typiske intellektuelle funksjon. Følgelig er det ikke rart at universitetene utsettes for rabiate angrep.

Havels bevegende setninger kan også vi i vårt land legge oss på sinne. Selv om vi overhodet ikke kan sies å være underlagt en klar og undertrykkende makt, og selv om det ikke er forbundet med samme fare å innta den intellektuelle posisjon i den forstand Havel mener, er det etter mitt syn likevel ikke slik at behovet for denne funksjon er falt bort. Tvert imot er det på grunn av den uklarhet som følger av at alle vil det beste, mer nødvendig enn noensinne. Det kan ikke være tvil om at vi i vesten har utviklet måter å leve på som innebærer farer for miljø og menneskelige samfunn i det hele. Jeg mener også at vi trenger intellektuelle til å forurolige og til å stille spørsmål om samfunnets kategorier og virksomheter. Jeg kan ikke annet enn å uttrykke en uro over at universitetene i for liten grad utvikler en slik holdning. Dette henger sammen med så mange forhold: Kandidaters yrkesmessige behov, læremes innveving i det omliggende samfunn, den positive bruken av forskningen i samfunnsbyggingen. Det skal også noe til å bruke Havels ord som leveregel. Det er selvfølgelig langt mer fristende å søke å bli skattet medlem av et samfunn som er velvillig innstilt til bruken av vitenskap. Det paradoksale er at den intellektuelle funksjon kan innskrenkes av nettopp positive aspekter ved vårt eget samfunn.

Dette er store emner. I denne omgangen får det bli med å uttrykke nødvendigheten av å støtte de universitet som nå er under vedvarende angrep. Samtidig ville det være fint om vi også kunne spørre oss selv hva som skjer med universitetene og den intellektuelle funksjon også i vårt eget samfunn.

Yngvar Løchen

Foto: Roy Østensen

Utopia er et organ for studentene ved Universitetet i Tromsø.

Avisa kommer ut 10 ganger i året, og gis ut med støtte fra Studentsamskipnaden i Tromsø.

Redaksjonen er valgt på politisk uavhengig grunnlag.

Redaksjonens adresse er:
Utopia - Studentavisa i Tromsø, Postboks 678, 9001 TROMSØ, Telefon (083) 44 283.

Anevarlig redaktør:
Arne Hauge

Redaksjonssekretær:
Terje Thomsen

Fotoansvarlig: Roy Østensen

Redaksjonen:
Arve Bartnes, Tore Vik, Lars Bjørgum, Siri Skogstad Bertsen, Katarina Grova, Kristin R. Kjellevoid, Anette Haraldsen, Inger Ekrem, Oddgeir Sagerup (foto), Elisabeth Rønbeck Myrvang (foto)
EDB-konsulent: Kai Friis.

Lay-out:
Arne Hauge

Sats og ombrekking:
Kai Friis Grafiske

Repro: Bokstavhuset
Trykk: Bladet Tromsø

Opplag:
4000 eksemplarer.

Annonsepris:
kr. 4 pr.sp.mm. (Rabatt på store annonser.)

Neste annonsedeadline:
22. november

Neste nummer av Utopia
5. desember

Når skolene fjerner kulturen

Beitene er overbelastet. Slaktevekta har gått ned. Det er krise i reindriftsnæringa. I Finnmark veier ferdig slaktet rein tredve prosent mindre enn sørpå. Hvilke muligheter ville det være til å bevare tradisjonelle driftsformer, spør Nils Jernsletten, professor i samisk ved Universitetet i Tromsø, og nyvalgt leder for Samisk Senter ved universitetet. —Samisk Senter kan fange opp signaler fra det samiske samfunnet som tidligere ikke har nådd fram til forskerne, uttaler han og fortsetter;

Av Tore vik

—Det samiske samfunnet har mangeårige kulturelle erfaringer i å utnytte det karrige naturgrunnlaget på en optimal måte. Det samiske ordforrådet om natur og dyreliv viser en dyp forståelse av dyrenes og menneskenes tilpasning til naturmiljøet. mange blir for eksempel overrasket når de oppdager at det som moderne forskning har brakt fram av viten om laksens livssyklus, for en stor del svarer til det som fiskersamene har visst, og som gjenspeiles i begreper og navn. Ved hjelp av et rikt og nøyaktig begrepsforråd om snø og landskapsformer, er en i stand til å beskrive for eksempel reiseruta fra Kautokeino til Karesuando i få setninger. Kystsamene hadde liknende termer for å beskrive selen, men dette er for en stor del gått i glemmeboken. Men om reinen finnes det ennå slike begreper.

Overleveringene av denne kunnskapen har gått fra person til person, ved at yngre har fulgt med de eldre. Det har ikke vært en spesialisering av kunnskap, som i det moderne samfunn, der en person i tredveårsalderen vet mye om en ting. Det har vært slik at en person har visst nok om landskap og reindrift, til å kunne beherske dette. Navn og termer er et viktig uttrykk for kunnskap om naturforhold. det kan nedtegnes i bøker og video i sam-

Reinsdyrene er ryggraden i samisk kultur. Men har skolesystemet vært flinke nok til å ta hensyn til dette når det har sosialisert samiske barn?

arbeid med de gamle, som kjenner disse termene.

Paradoksalt nok har utdannings-systemet vært med på å føre til at denne kunnskapen er i ferd med å forsvinne. Barn deltar ikke lengre sammen med foreldre og slektninger. De unge blir fjernet fra det samiske samfunnet i sin beste alder, og satt i en skole som ikke er opptatt av dette samfunnet, for seinere å komme tilbake som forskere. Det har også vært holdt konferanser for å fortelle reieneierne hva forskerne holder på med, men de gamle møter ikke opp. De forstår ikke presentasjonsformen.

Fra kollektiv drift til krise

Siden 1500-tallet har det samiske samfunnet vært rettet inn mot reindrift. Det gamle Siida-systemet gikk på bruksenheter i en grend, basert på et intimt kjennskap til slekt. Dette systemet har gått tapt. I Troms har for eksempel bøndene i

felleskap forvaltet allmenningene. Slik er det ikke i Finnmark. Her har staten fjernforvaltet områdene. Vinterbeitene, den virkelig knappe ressursen for reindrift, er felles. Dette har gitt fordeler for de store reieneierne. De små flokkene på noen hundre dyr har lett for å forsvinne i de store på to-tre tusen. De små reieneierne får dermed mye mer arbeid med å skille ut sine rein. De får også mindre avkastning. De kollektive driftsformene er i ferd med å gå i oppløsning. Følgene er at beitene gir dårligere avkastning enn optimalt. Et annet eksempel på manglende forståelse for eksisterende driftsformer, er at i "bæredyktige driftsenheter," er en person ansvarlig. I det samiske samfunnet er eiendomsretten likt fordelt på kvinner og menn.

Sosiale og kulturelle rammer rundt reindrift blir tært på. Ytre økonomiske rammer tar ikke hensyn til dette. Som svar på krisa i rein-

driften fra samfunnets side, heter det at; "dere må selv ordne opp." Dette er et paradoks, når det samiske samfunnet selv ikke har hatt mulighet til å ordne opp.

Høyskolereindrift

Reindriftsorganisasjonene driver etter norske økonomiske modeller, i stedet for å ta utgangspunkt i reidriftskulturen, som har båret den samiske kulturen til nå. Den forskningen som er drevet, går på føring og parasitter, mens reinen er et dyr som går fritt rundt i fjellet. En kan ikke beskyldte forskerne for dette. De får oppdrag og midler, og lager prosjekter ut fra det vi er vant til fra universitetets struktur. Universitetets kultur må ta utgangspunkt i det spesifikke i den samiske kulturen, som den må i andre kulturer. En kan ikke overlate ansvaret til det samiske samfunnet om forskningsresultatene når fram eller ikke. Presentasjonsformen er legal ut fra

universitetets syn, men formen er slik at de unge kommer, mens de gamle ikke forstår måten forskerne snakker på.

Samisk Senters rolle

Nils Jernsletten ser for seg Samisk Senters rolle i å koordinere Universitetet med forskermiljø i det samiske samfunnet, som den samiske høyskolen i Kautokeino, og fortelle hva som foregår på Universitetet. Senteret kan ta opp problemer av forskningsmessig art, samt koordinering, rekruttering og rådgivning. Poenget er å lage tverrfaglig miljø. Et fagmiljø, der folk kan komme sammen og snakke.

—Samisk Senter kan fange opp signaler fra det samiske samfunnet, som tidligere ikke har nådd fram til forskerne. Det er også vår jobb å gå ut i det samiske samfunnet og lære hvilke problemer de er opptatt av der, avslutter professor Nils Jernsletten.

Retten til å bli forstått

I følge den nye språkloven har alle rett til å kunne henvende seg til offentlige institusjoner, om det er gamle på sykestua i Karasjok som ikke kan norsk, eller folk som henvender seg til offentlige kontorer. Universitetet har et spesielt ansvar for utdanning i samisk i forhold til den nye loven.

Av Tore Vik

Foto: Roy Østensen

Samiskstudenter i Tromsø mener at utdanningstilbudet kunne vært bedre egnet til dette. For dem

som ikke har hatt anledning til å lære samisk under fororskningspolitikken, blir det for vanskelig.

—Det blir som å reise til Moskva og studere russisk på morsmål, etter et seks måneders semesteremne i Tromsø, sier de.

Med den nye språkloven vil det bli økt behov for undervisning i samisk i skoleverket. Det er for lite lærere. samtidig slutter mange samiskstudenter i første semester på grunnfaget, fordi det blir for vanskelig. Grunnen til dette er at en tredjedel av studentene ikke har hatt undervisning i samisk tidligere.

Undervisningen på grunnfaget går på samisk. De som skal begynne, kan ta et semesteremne i samisk først. Dette gir imidlertid ikke de nødvendige språkkunnskaper. Undervisningen foregår på norsk, en lærer en del grammatikk og litteratur, men ikke dagligdags bruk av

språket.

—Vi ønsker ikke å få grunnfaget på samisk kuttet ut, men vil helst ha et alternativ for de som ikke kan samisk. Et samisk grunnfag som fremmedspråk. Samtidig burde vi ha et grunnkurs som startet på bunnen. Semesteremnet blir for vanskelig. Grunnkurset burde også gå lengre i forhold til praktisk språkbruk, slik at det kunne gi et bedre utgangspunkt for seinere studier.

Samisk for fremmedspråklige burde også kunne gi undervisningskompetanse i grunnskolen. En trenger ikke å ha engelsk som morsmål for å kunne undervise i skolen. Med den nye språkloven vil det bli for lite lærere i grunnskolen. Det vil for eksempel bli vanskelig å skaffe lærer til fire elever i Harstad. Og vi tror at et tilbud i samisk fremmedspråk ved universitetet vil kunne gi flere lærere, sier de tre studentene.

Fra venstre: Svein Lund, Johanna Ijæs og Torkel Rasmussen.

HANDELSKONKURRANSEN

som miljøproblem

KRONIKK

Erik Dammann, kjent forfatter og miljøverner, gir i denne kronikken en bred beskrivelse av de truslene vi står overfor, og hvorfor vi ikke kan ha håp om å fjerne dem med det økonomiske systemet vi har til rådighet.

Miljøkonferansen i Bergen er stort sett blitt betegnet som en skuffelse, spesielt i forhold til håpet om snarlige begrensninger i de klimabelastede CO₂-utslippene. Ikke bare viste det seg umulig å få USA med på en forpliktende avtale. Like skuffende, om ikke mindre påaktet, var det at de langsiktige reduksjoner i CO₂-utslipp som flertallet gikk inn for, var svært langt fra det situasjonen krever. Likevel burde ikke dette forbause noen. Såvel de rike som de fattige lands bidrag til drivhuseffekten er blandt de problemer som trolig vil vise seg bortimot uløselige uten radikale reformer i den etablerte økonomiske verdensorden.

Enorme CO₂ utslipp

Dannelsen av CO₂ er et ugenomtrentelig resultat av naturprosessene ved nedbryting av organisk stoff, enten det skjer ved brenning og forråtnelse av tropiske skoger, eller ved omdanning av olje, kull og gass til energi. Klimaproblemet oppstår når CO₂ avgangen overstiger det som naturlig absorberes ved plantevekst. De overskytende, menneskeskapt CO₂-utslippene anslås i dag til 6 milliarder tonn karbonekvivalenter årlig, og skyldes på den ene side de fattige lands nødtvungne overutnyttelse av sine naturressurser - på den annen side den rikdom som gjør det mulig for industrilandene å opprettholde sin industri- og rikdomsvekst gjennom et kolossalt forbruk av fossile energibærere.

Etter hvert vil overgang til vedvarende energikilder i noen grad kunne erstatte fossilt brensel, men for industriell stordrift kreves så konsentrerte energitilganger at olje, kull og gass ennå i en årrekke ventes å være de eneste realistiske energikilder. En viss tøynings av den naturgitte grenser kan utvilsomt også oppnås ved utnyttelse av det store potensiale for energisparing og mer effektiv teknologi, men ved vekst som ventes å doble produksjonen i løpet av et par tiår vil innsparingene i stor grad bli oppveiet. Når man så tar i betraktning at allerede dagens utslipp representerer en akkumulering av nye 3 milliarder CO₂ i atmosfæren hvert år, burde en øyeblikkelig utslippsreduksjon være det eneste ansvarlige. Problemet er at det ville kreve både innskrenkninger i industrilandenes produksjon og vesentlig bedre handels- og inntektsforhold for de utviklingsland som nå raserer sine regnskoger av ren nød.

Med andre ord en økonomisk refordeling som må anses som full-

Mennesket blir ikke fritt før det nåværende økonomiske systemet endres fullstendig.

Foto: Arne Hauge

stendig urealistisk under en verdensorden som bygger på en mest mulig fri økonomisk konkurranse:

Vekstens grenser

Så lenge frihandelskonkurranse godtas som et udiskutabelt prinsipp, vil økonomisk og industriell vekst være et nødvendig mål for ethvert industriland. Bare gjennom vekst kan nasjoner og bedrifter skaffe seg den stadige kapitaltilgang som kreves for å sikre sin teknologiske fornyelse og konkurransevne, slik at økonomisk krise kan unngås. Mens de som har minst å investere i egen konkurransevne, stort sett forblir tapere og hevises til å fortsette sin naturutpining og skograsering for å overleve. Samtidig har flertallets fattigdom vist seg å være den alvorligste hindring for utflating av befolkningsveksten som i faretruende grad øker utviklingslandenes press på vårt felles naturgrunnlag. Det er med andre ord gode grunner til å hevde, som Brundtland-kommisjonen gjør, at "denne urettferdige fordelingen er jordens viktigste miljøproblem". Hva kommisjonsrapporten derimot ikke nevner, er det umulige i å løse dette fordelingsproblemet gjennom en frihandelskonkurranse som systematisk prioriterer de rike og konkurransedyktige på de fattiges bekostning.

Det verdens politikere ennå ikke har erkjent, er at vekstens grenser allerede er overskredet for

kloden som helhet. CO₂ problemet er bare en av en hel serie miljøtrusler som forsterkes ved konkurransens om å tyne naturen for en stadig større avkastning. Det mest illustrerende eksemplet er klodens jordproblem: Ved overutnyttelse av landbruksjord og ved skograsering for nydyrking er det allerede skapt en jorerosjon og ørkenspredning som reduserer dette grunnlaget for vår fremtidige ernæring med ufattelig hastighet. Saken er at vår planet forlengst er overutnyttet, nettopp på grunn av den vekstkonkurransen som påstås å skulle løse alle våre miljøproblemer:

Uttallige katastrofer truer

Verdens jordsmonn er nå så utpint at dette umistelige livsgrunnlaget årlig reduseres med netto 120 mill. mål landbruksjord ("Verdens miljøatlas").

Havet overbelastes i en slik grad at biologien i klodens kystfarvann er i alvorlig ubalanse og fisketilgangene sterkt nedsatt. I nordsjøen er viktige fiskestammer redusert til under en femtedel.

Verdens skoger utnyttes på de fleste kontingenter langt ut over gjenvæksten. Regnskogene minker nå med et areal som hele Californias flateinnhold hver annet år (Worldwatch).

Ferskvannreservoarene er så sterkt overutnyttet at grunnvann-

standen i flere av verdens viktigste dyrkningsområder synker med fra 15 cm til halvannen meter årlig (Ww).

Atmosfæren er utsatt for en slik overbelastning at klimabalansen allerede er i ferd med å forrykes, med den følge at matproduksjonen trues av stadig hyppigere tørkekatastrofer i de viktigste kornbeltene. -Som i 1988, da USAs kornproduksjon, under Statens 3. tørkerammede høst siden 1980 - falt så sterkt at nasjonen ikke hadde noe å eksportere til de over 100 land som er avhengig av kornimport fra Nord-Amerika (Ww)

Stratosfærens ozonblanse utsettes for en økende og livsfarlig belastning av ozonnedbrytende gasser fra industri og landbruk. Den derav følgende økningen av UV-stråling ventes gjennom de nærmeste årtier å skape "biologiske krisetilstander på kloden" hvis utslippene fortsetter som nå. Ikke minst vil plantevekst og matproduksjon reduseres ytterligere (M. Norderhaug)

Naturen som helhet utpines nå i en slik grad at en art utrykkes hver dag - et flere hundre ganger raskere artstap enn ved normal biologisk utvikling (Vår Felles Framtid).

Omlegging må til

Alle disse eksemplene og en rekke andre illustrerer 5 avgjørende forhold:

1) At den samlede menneskelige virksomhet allerede har overskredet Naturens tålegrense, og således må reduseres.

2) At den 3. verdens fattigdomsrelaterte befolkningsvekst stadig øker denne overbelastningen av vår felles klode, og at den bare kan stanses i tide gjennom en sosial og materiell utvikling som forutsetter solid økonomisk vekst for menneskehetens flertall.

3) At forsøk på å løse dette problemet ved å tyne mer ut av Naturen bare betyr ytterligere ødeleggelse av fremtidens livsgrunnlag.

4) At det eneste svar på denne historiske utfordringen er fordeling av den produksjon kloden kan tåle.

5) At denne nødvendige omlegging er fullstendig urealistisk under en frihandelskonkurranse som tvinger industrilandene til å sette egen vekst og konkurransevne foran fordeling og miljøansvar.

Nødvendigheten av en radikal omlegging fremgår klart ved en fremskrivning av de to mest kritiske konsekvenser av dagens fattigdom og naturutpining, frem mot den dag våre førsteklassinger når myndighetsalderen. I løpet av disse få år vil Jorden ha fått en tilleggsbefolkning tilsvarende hele dagens innbyggertall i USA, Sovjet, Øst- og Vest-Europa til sammen. Samtidig vil kloden som skal brødfø denne dramatisk økende verdensbefolkningen ha mistet like mye dyrkningsjord som alt USA idag bruker til dyrking av korn og matvekster. Å tro at den katastrofe dette peker mot kan avverges ved en handelskonkurransen som tvinger de rikeste land til en ustoppelig kamp om egen vekst er ren ønsketenkning.

Det haster

Brundtland-kommisjonens anbefaling om å "produsere mer av mindre" er utvilsomt nødvendig som middel til den nødvendige vekst for 3-4 milliarder fattige. Men når dette slagordet brukes for å berettigg ytterligere rikdomsvekst for de overutviklede land, blir oppgaven uløselig: På en overbelastet klode er det en umulig ide at de som allerede har for mye må få enda mer for at de som har for lite skal få nok.

Før eller siden vil vi bli tvunget til å utvikle en ny type handelsnettverk, som eksempel og alternativ til EFs livstruende vekstkonkurranse. -Et nettverk basert på handelsavtaler for samarbeide om fordeling og miljøansvar. Men det kan det være for sent - fordi en slik omlegging selvfølgelig er alt for komplisert til å kunne gjennomføres uten rommelig tid til demokratisk debatt, forskning og planlegging. Derfor haster det med å få debatten i gang. Så lenge vi ikke har andre økonomimodeller å velge mellom enn østlig sentralstyring og kapitalistisk vekstkonkurranse, er det miljøpolitiske avmakt vi opplevde i Bergen ikke annet enn man måtte vente.

Det skuffende var at de økonomiske forandringer som kreves for å komme ut av denne avmakten ikke engang ble nevnt.

Påvirk din egen skjebne!

Denne litt dramatiske tittelen kan virke overdrevet, men sikkert er det at et sterkt Hovedallmøte gir studentene langt større rett til å bestemme over sin egen studiesituasjon. Et sterkt Hovedallmøte innebærer flinke studentpolitikere og god oppslutning.

Av Arne Hauge
Foto: Roy Østensen

I slutten av november er det klart for et viktig Hovedallmøte. Det skal velges nye studentrepresentanter til sentrale studentverv ved Universitetet i Tromsø. Studentpolitikken ved UiTø har tidligere fått merke følgene av å ha tillitsvalgte som ikke er i harmoni med studentenes syn. Den enkelte student kan hindre at slike ting gjentar seg, for absolutt alle som har gyldig studie-kort kan stille til valg. Gode kandidater samt godt oppmøte kan sikre den kontinuitet og kvalitet som er nødvendig.

Vær kritisk

På forrige Hovedallmøte var det godt over 450 frammøtte studenter, som alle reagerte på det som skjedde i studentpolitikken. Det er derfor et interessant spørsmål hvor mange som vil møte denne gangen. Det er på slike viktige valg at grunnlaget for en sunn studentpolitikk legges. Høstens begivenheter har i alle fall vist at det er all mulig grunn til å være kritisk, og at det er viktig å være bevisst sine valg.

På siste HAM møtte det opp over 450 studenter, men hvordan blir det neste gang?

Foto: Roy Østensen

Her følger en oversikt over de viktigste utvalg og råd.

Studentutvalget

Studentutvalgets leder har formelt ansvar for all studentpolitisk aktivitet ved UiTø. Studentene må derfor være klar over hvem som har denne jobben, og at man finner ut hva han eller henne står for. På HAM presenterer de seg selv og sine politiske standpunkt. Studentutvalget står for den daglige driften av studentpolitikken ved UiTø, derfor er det viktig for studentene at utvalget til enhver tid står fulltallige.

Samskipnaden

Studentsamskipnad-styret har den omstridte jobb å forvalte studentenes egne semesterpenger, samt et mindre beløp fra staten. Det skal sitte tre studenter i dette styret.

Universitetsstyre

Universitetsstyret er det øverste organet ved UiTø. Her sitter det folk fra administrasjonen, representanter for de vitenskapelige ansatte og to studenter. Alle avgjørelser i forbindelse med fag, forskning og undervisning taes her. Med andre

ord generelt alle avgjørelser som har betydning for UiTø som institusjon.

Universitetsrådet

Her skal det velges fem studentrepresentanter pluss åtte vara. Rådet har ingen besluttsende myndighet, men er et rent rådgivende organ for Universitetsstyret. Alle saker av viktig prinsipiell betydning for Universitetet taes opp.

Landstinget (NSU)

Er studentenes aller øverste nasjonale organ. Seks representanter skal velges inn fra Uni-

versitetet i Tromsø. Disse velges på et arbeidsprogram laget av de ulike politiske fraksjonene. Disse personene er forpliktet til å tale Tromsø-studentenes sak i Norges største studentorganisasjon. Landstinget blir avholdt i slutten av mars neste år.

Det ligger for øvrig utdelt program (valgflaket) rundt omkring på Universitetet. Slik at man dermed kan ta stilling til politiske standpunkt hos de største grupperingene.

Studentpolitikk utrolig utviklende

Han har ivaretatt vervet som studentenes øverste leder siden august i år. De fleste synes enige om at han har gjort en god jobb. Nå går han imidlertid av, og konkluderer med at han synes han har klart å få gjennomført det meste av sine målsetninger. Øystein Berglund forteller at studentpolitikk er givende arbeid, men at han nå må vie seg til studiene på heltid.

—Det å være studentpolitiker er en meget interessant gesjeft som faktisk er utrolig utviklende. Jeg har lenge vurdert om jeg skal fortsette,

men har funnet ut at, til tross for studentpolitikken gode sider, må jeg legge den bort for ei tid.

Berglund forteller at han føler at han delvis har fått gjennomført sine målsetninger som SU-leder; —Jeg er fornøyd med at man har begynt å få studentdemokratiet til å fungere igjen ved UiTø. Man har lagt mer vekt på studentorganiseringen og vi har knyttet til oss Arbeidsutvalgene ved de ulike Instituttene. Slik vil mye av studentaktiviteten blir liggende der. Engasjementet fra den enkelte student har vist en økning, noe jeg er svært for nøyd med. Og selvfølgelig er det bra at vi har fått et meget engasjert studentmedia.

Øystein Berglund forteller at hans karriere som studentpolitiker på ingen måte er avsluttet, men at han nå må konsentrere seg om studiene.

—Jeg er spent på hvem som blir min etterfølger, avslutter en smilende SU-leder.

Sosialtjenesten

Ta kontakt hvis du trenger råd og veiledning ved personlige og sosiale vanskeligheter eller studieproblemer som ikke er fagelige. Du kan også be om informasjon av forskjellig art og få vite hvor du skal henvende deg i helse- og sosiale spørsmål og juridiske saker.

For norske studenter:
Sosialkonsulent Ann Torunn Olsen
Kl. 09.00 - 15.00 alle dager untatt torsdager.

Sosialtjenesten for foreign students:
Ane-Marie Hektoen
The office is open from 09.00 - 15.00 monday, tuesday and wednesday.
Appointment can be made either in person or on the telephone. Call 75 025.

Husk å benytte deg av HELSEFONDET, som gir deg delvis dekning av utgifter til tannbehandling, briller og lins, fysioterapi og andre helsemessige utgifter. Se etter reglementet som er oppslått på tavler rundt om på instituttene.

Psykolog: Henvend deg til sosialtjenesten vedrørende informasjon om psykologitjenesten.

STUDENTPRESTEN

Dagfinn Magnus er ansatt av Den Norske Kirke for å arbeide blant studenter og ansatte ved Universitetet og høyskolene i Tromsø. Presten er åpen for samtaler om religiøse-, personlige-, og sosiale problemer, samt faglig-teologisk rådgivning

Kontor i Breivika (IMR-biblioteket),
tlf. 44 097, priv. 58 065

Skyhøy husleie

Hvordan skal vi klare å betale regningene, mamma, undrer Kristine

Foto: Knut Godskalk Sætre

Her er de nye prisene

Prestvannet	1990	1991*	Storelva		
hybel			hybel i D	1255,-	1485,-
1,1,2,3 etg	1390,-	1540,-	hybel liten	1480,-	1750,-
4.etg	1440,-	1590,-	hybel stor	1635,-	1935,-
dublett	2600,-	2880,-	2 roms	2245,-	2655,-
2 roms	2665,-	2950,-			
3 roms	2781,-	3405,-			
			Storskogåsen		
Ørndalen			hybel	1310,-	1520,-
hybel	1500,-	1835,-	dublett	2455,-	2850,-
2 roms	2700,-	3300,-	2 roms	2515,-	2915,-
3 roms	2900,-	3545,-	3 roms	2535,-	2805,-
4 roms	3200,-	3910,-			
			Øvre Breivang		
Forhåpningen			hybel	1305,-	1445,-
hybel A u.dusj	1315,-	1455,-	2 roms	2515,-	2915,-
2 roms	2415,-	2675,-			

*Administrasjonens budsjettforslag.

Ørndalen studentboliger.

Foto: Kai Friis

Dagrun (27) og Kristine (6) går en vanskelig vår i møte dersom SiTØ-administrasjonens budsjettforslag blir vedtatt.

1300 kroner i måneden er alt de vil ha å leve for etter at husleie og barnehage er betalt. Over 7000 kroner mer i året vil nemlig Samskipnaden kreve den lille studentfamilien for i forslaget til budsjett for 1991.

Av Knut Godskalk Sætre

—Det går bare ikke. Pengene vil ikke rekke til mat engang. I tillegg kommer utgifter til klær, transport og bøker sier en fortvilet Dagrunn Bergli. Jeg må se i øynene at min karriere som heltidstudent definitivt er slutt. Dersom det forslaget til husleieøkninger som ligger på bordet i dag blir endelig kan jeg ikke regne med å bli ferdig med hovedfaget etter normert studietid. Spørsmålet er heller om jeg noen gang får tatt eksamen.

I fem år har de bodd på Prestvannet, og det har langt fra vært studieår preget av ekstravaganse;

—De gangene vi har unnet oss en ordentlig søndagsmiddag er det på grunn av økonomisk bistand hjemmefra, forteller Dagrunn. Men aldri har problemene vært så store som nå. Da de flyttet inn i sin første studentleilighet betalte de 750 kroner i måneden.

Alt blir dyrere

Dagrunn og Kristin er ikke de eneste som vil merke SiTØs budsjett på pungen. Alle studentboliger får en husleieøkning fra 10 til 23 prosent. Viktigste årsak til den kraftige økningen er oppussingen av blåhusene på Prestvannet og Storskogåsen. Oppussingen er finansiert ved store lån, og utgiftene blir fordelt mellom alle boenhetene til Samskipnaden. Deler av vedlikeholdet har blitt regnskapsført under andre poster enn boligavdelingen. Dette er penger som fra nå av skal dekkes inn gjennom husleie. Og til sist har husleiene i både Ørndalen og Storelva ligget under de reelle kostnadene. Dette må nå familien Bergli være med på å betale.

Godtar ikke

—Vi kan i utgangspunktet ikke godta en så kraftig husleieøkning som det her er snakk om, sier nestleder i Studentutvalget, Ingrid Petrikke Olsen. Vi vil i dagene før det neste studenterådsmøte gå gjennom budsjettforslaget med lys og lupe for å finne andre budsjettposter det kan være mulig å skjære ned på. Ennå er det for tidlig å si hvilke poster som kan være aktuelle, men Olsen utelukker ikke at kantineoverskuddet kan være et område å starte på.

Dersom man gjennom forhandlinger ikke får til vesentlige husleiereduksjoner kan det være aktuelt å forlange husleieøkning på fire prosent i tråd med den generelle pristigningen. En slik knallhard linje vil føre til store budsjettunderskudd for Samskipnaden. Olsen presiserer imidlertid at det er opp til Studenterådet å avgjøre hvilken strategi som skal velges.

Studentutvalget vil også kritisk gjennomgå den foreslåtte fordelingen av husleieøkningen. —I en slik sammenheng mener vi ikke bare at forhold som beliggenhet og generell standard må taes med i betrakt-

ningen, men også se hvilke boligtyper som huser forsørgere, og om disse har fått en uforholdsmessig stor del av økningen.

Overraskelse

Det er ikke bare på beboerne de nye satsene kommer som en overraskelse. —Jeg hadde riktignok forventet en viss økning av husleiene, men så store påplussinger som det administrasjonen legger opp til kom som et sjokk forteller studentrepresentant i styret, Øyvind Hansen. Etter at jeg har gått nærmere inn i budsjettmaterialet har sjokket gått over i fortvilelse. I dag ser jeg ingen annen løsning enn en kraftig økning, samtidig kan verken jeg eller beboerne godta at enkelte boenheter går opp med opp til 23 prosent. Gjennomføres dette vil SiTØ ligge på grensen til å prise seg ut av markedet. Med så usosiale priser kan en jo spørre seg om hva som egentlig er studentvelferd. Hansen er imidlertid redd for å underskuddsbudsjettere. På 70-tallet, når Samskipnaden var brukerstyrt, ble det underskuddsbudsjetter for å holde husleiene på et rimelig nivå. Resultatet ble at staten grep inn og husleiene spratt i taket. Det er noe vi ikke ønsker skal gjenta seg.

Dersom resultatet blir husleieinntekter som administrasjonen har foreslått, må vi gå nøye gjennom dagens fordeling, mener Hansen.

Det er ikke rett at en hybel i Ørndalen skal koste vesentlig mer enn på Prestvannet, når hyblene i Ørndalen ligger lengre fra sentrum, er mindre, samt at tre beboere må dele bad. For at det skal være et rimelig forhold mellom studenthjemmene må det vedtas en fordelingsnøkkel som er radikalt forskjellig fra den vi har i dag, mener altså Øyvind Hansen.

Maktesløse

—Vi er havnet i et fandens dilemma, sier styreleder Dag Digeres til Utopia. Vi er etter lov tvunget til å drive samskipnaden etter bedriftsøkonomiske prinsipper. Med de økonomiske ressurser vi har til rådighet går regnestykket rett og slett ikke opp. Det er ikke samskipnadens skyld at studenter er havnet i en økonomisk knipe, men statens. Fordi kostnadsnormen til lånekassen ikke har holdt tritt med den generelle veksten i boutgiftene vi har opplevd på 80-tallet. Med en slik situasjon er det grunn til å reise spørsmål om studentene i det hele tatt skal ha representanter i styret, så lenge vi ikke kan tilby en forsvarlig studentvelferd. Digeres frykter at konfliktene mellom SiTØ og brukerne kommer til å tilspisse seg ytterligere i de nærmeste årene.

Kan så styrelederen love en mindre husleieøkning for familien Bergli? —Ja vi vil prioritere familieleilighetene, og den husleieøkningen som er foreslått for blåhusene på Prestvannet skal bli noe mindre. Men også Dagrunn og Kristine må regne med kraftige påplussinger i boutgiftene.

Den Rumenske revolusjonen - en bløff!

Blind terror mot universitetet

Den 14. og 15. juni i sommer ble to skjebnedøgn for Universitetet i Bucharest. Gruvearbeidere og sivilt politi stormet inn på universitetsområdet. Bevvæpnet med jernstenger, klubber og økser angrep de studenter og ansatte. En fryktelig mishandling fulgte. Pålitelige kilder fra Romania hevder at dette var en hevnaksjon fra Iliescus side, og at det ikke har blitt noen forandring etter at Ceausescus terrorvelde ble styrtet. Hele revolusjonen var en bløff hevdes det. Massemedia synes ikke å være klar over denne sjokkerende påstanden.

Av Ketil Blomlie

Bilder av døende handikappede barn, vanstelt til det umenneskelige - har gjort inntrykk på oss alle. Disse rumenske barna har falt som ofre for et umenneskelig system som tross dikatoren Ceausescus død har overlevd. Spørsmålet blir da: Var revolusjonen i desember 1989 en bløff? Kun et velregissert maktskifte? Ble de lurt alle de unge som betalte med sine liv? De vanstelte barna er nemlig bare en av mange sosiale grupperinger som ennå lider under et system der det ikke har vært noen reelle forandringer. Det har bare skiftet utseende

Knuste og ødela

Den 14. og 15. juni ble to skjebnedøgn for Universitetet i Bucharest. Da stormet gruvearbeidere og sivilkledd politi inn på universitetsområdet. Tungt bevæpnet med jernstenger, klubber og økser angrep de universitets studenter og ansatte. En fryktelig mishandling fulgte. Mange ble skadet. Universitetets lokaler, instrumenter og samlinger ble systematisk smadret. Frukten av mer en 100 års nitidig arbeid ble ødelagt på minutter. I mai dette år hevet Ion Iliescu så gruvearbeidernes lønn til det dobbelte. Det var derfor naturlig at de tilgodesette gruvearbeiderne kom Iliescu til hjelp da studenter og andre begynte nye demonstrasjoner for å få fart på demokratiseringsprosessen. Overgrepet mot Universitetet som institusjon viser bare hvor sterkt presidenten følte seg presset av studentene, og at han vurderte dem som en farlig trussel mot hans posisjon som øverste leder. Iliescu er med dette angrepet i ferd med å forlate demokratiseringsprosessen.

Gamle utsagn

Gruvearbeiderne ble brakt til byen fra områder mer enn 25 mil fra hovedstaden. De satte opp veisperring og forlangte identifikasjonspapirer. De banket brutalt opp alle som kunne mistenkes for å opponere mot regjeringen. Minst fire er blitt drept og flere hundre alvorlig såret (dette i demonstrasjonene etter knusingen av Universitetet).

Gruvearbeiderne har ved to anledninger brutt seg inn i og ransaket hovedkvarterene til to opposisjonspartier. Uttalelser fra Ion Iliescu for å rettferdiggjøre gruvearbeidernes terror har vært: "...for å unngå blodsutgytelse og uro." Nettopp et utsagn man kunne ha tillagt Ceausescu.

De unges blod

Desember-revolusjonen var først og fremst de unges revolusjon. Det var de unge som måtte betale med sitt blod. Offisielt døde mer enn 746 mennesker, og 1800 ble mer eller mindre alvorlig skadet. Tall-

ene er trolig mye høyere.

Da studentene demonstrerte i januar ropte de slagord som: Vi vil ikke ha mere kommunisme! Vi vil ha frihet! Det var fordi den nye 37 mann sterke regjeringa kun besto av gamle kommunister. President Ion Iliescu, visepresidenten Dumitru Mazilu og forsvarsminister Nikolai Militaru hadde alle tilhørt den gamle garde.

Skulle menn av den gamle maktelite, selv om de hadde vært i unåde hos Ceausescu, lede den nye revolusjonen? Nei! var det klare svar fra studentene.

Fra revolusjonens første dag til nå har Universitetet i Bucharest kjempet for fornyelse og demokratisering av Romania. Dette gjør dem til et naturlig mål for krefter som vil hindre denne prosessen.

Propaganda mot studentene

I de påfølgende dager etter stormingen av Universitetet demonstrerte studenter og lærere over den unødvendige volden de var blitt utsatt for. Og nå begynte et svakt mønster å vise seg; De rumenske media fulgte, unektelig på ordre, en bevisst linje av feilinformering. Studenter fikk skylden for voldelige opptøyer som de ikke hadde vært med i, de ble stemplet som fascister og fiender av revolusjonen. Denne kampanjen var så vellykket at studentene til og med i sine egne hjem ble stemplet som undergravere av det nye "demokratiet".

Splitt og hersk

Helt siden Ion Iliescu tok over styringa sist vinter har han tonet ned sin kommunistiske bakgrunn og lover sine landsmenn en ny demokratisk epoke. Men handling taler bedre enn ord;

Da han slapp klubbbesvingende gruvearbeidere løs på demonstrasjonen i Bucharest sentrum, beviste han til fulle at han styrte etter splitt og hersk prinsippet. Nemlig ved å sette ulike sosiale klasser opp mot hverandre. Ion Iliescu's rolle som partiboss er det motsatte av det som har skjedd i den kommunistiske delen av Sentraleuropa, hvor kommunistene er fjernet så langt som overhodet mulig fra utøvende maktsentra. Romania er med andre ord dominert av "gamle kommunister" kledd i nye dresser.

Ion Iliescus nasjonale redningsfront (NRF) vant valgene i mai med 85% av stemmene. Tallet kan synes høyt, men en må huske at de andre partiene ikke fikk benytte seg av offentlige bygg og offentlige kommunikasjonsmidler for å drive valgkampanje slik som nasjonal redningsfront gjorde ved selvtekt.

Valgterror

Nasjonalt redningsfront utøvde i en viss grad det vi på godt norsk kan kalle valgterror. Demonstranter rekruttert av NRF hindret de andre partiene i å avholde møter, de laget

Trine i Bucharesti. Ett av ofrene for revolusjon, matmangel og kulde.

Foto: ICRC

bråk, kastet råtne egg på talerne o.s.v.

Studentene mener selv at desember revolusjonen ble kidnappet av kommunistene. Noe styrker denne meningen er Ceausescus raske henrettelse av sine egne folk og det faktum at båndspillere med innspilt skuddlarm ble funnet under opprulling av Securitates tilholdssteder. Dette er faktorer som leder oss til tanken om et regisert kupp.

Revolusjonen - en bløff

Hver dag nå samles hundrevis av demonstranter utenfor Bucharest Universitet og roper; "Den endelige

løsning er en ny revolusjon!"

Romania før Ceausescus var et land hvor alt fra elektrisk forbruk til lokale brødbakere var styrt av byråkrater. Det meste av landets olje og matvareproduksjon gikk til eksport. For å nedbetale utenlandsgjelden tilsvarende 10 milliarder dollar, hevdet Ceausescu under rettsaken mot seg; Sannheten er at store summer skjuler seg på bankkonti i Sveits. Tilgjengelig mengde strøm er alt for lite til å møte en kald vinters forbruk. Mennesker i Romania frykter en kald vinter, og at den kan bli en katastrofe for det rumenske folk. Det nye regimet har ennå til gode å vise at de har bedre

hensikter enn Ceausescus terrorvelde. Foreløpig har endringene vært minimale, og lidelsene fortsetter for det rumenske folk.

Barn med AIDS

Mange to tre år gamle barn har AIDS fordi helsetjenesten under Ceausescus styre importerte blod uten noen form for medisinsk kontroll. Dette blodet ble gitt til barna på grunn av folkelig oppfatning om at små barn er blodfattige. Denne gruppen ble ekstra utsatt for sykdommen, i tillegg til at man også hadde en unødvendig spredning fordi sprøytespisser o.l. ble brukt om igjen.

Fakta om Romania

Romania består av 237500 kvadratkilometer hvorav høyland opp til 800 meter over havet dominerer i de sentrale delene (Transilvania). Klimaet i Roania er kontinentalt med varme somre og til dels meget kalde vintre. Landet har et folketall på 23 millioner, hvorav mer enn 30% bor i tettsteder og byer. Befolkningen består av ulike etniske grupper. Disse kan inndeles slik: 86% Rumenerne, 9% Ungarere, 4% Sigøynere, 1% Tyskere og andre. Religionen er Gresk-ortodoks og Romersk-katolsk.

Bunnskript

Romanias økonomi er bunnskript. Utenlandske lån utgjør ca

10 milliarder dollar.

Landet hadde en viss oljeproduksjon som under Ceausescus styre gikk til eksport. Det samme var tilfellet med størstedelen av matvareproduksjonen. Alt fra elektrisk forbruk til lokale brødbakere ble detaljstyrt av Ceausescu's regime. Jordbruket ble overtatt av kommunistenes regime i 1947 og slått sammen til kooperativer. Under Nicolae Ceausescus 24-årige vanstyre ble den fruktbare jorda utpint og ødelagt av exportkrav og kjemikalier. På ordre fra Ceausescu ble også livsviktigheter som medisiner og helsepersonell forbeholdt eliten. Denne eliten besto av idrettsutøvere og medlemmer av kommunistpartiet.

Eldre og handikappede ble utestengt. Det makabre resultatet av denne politikken kan vi i dag se på fjernsynskjermene. Barn som sulter og fryser i hjel.

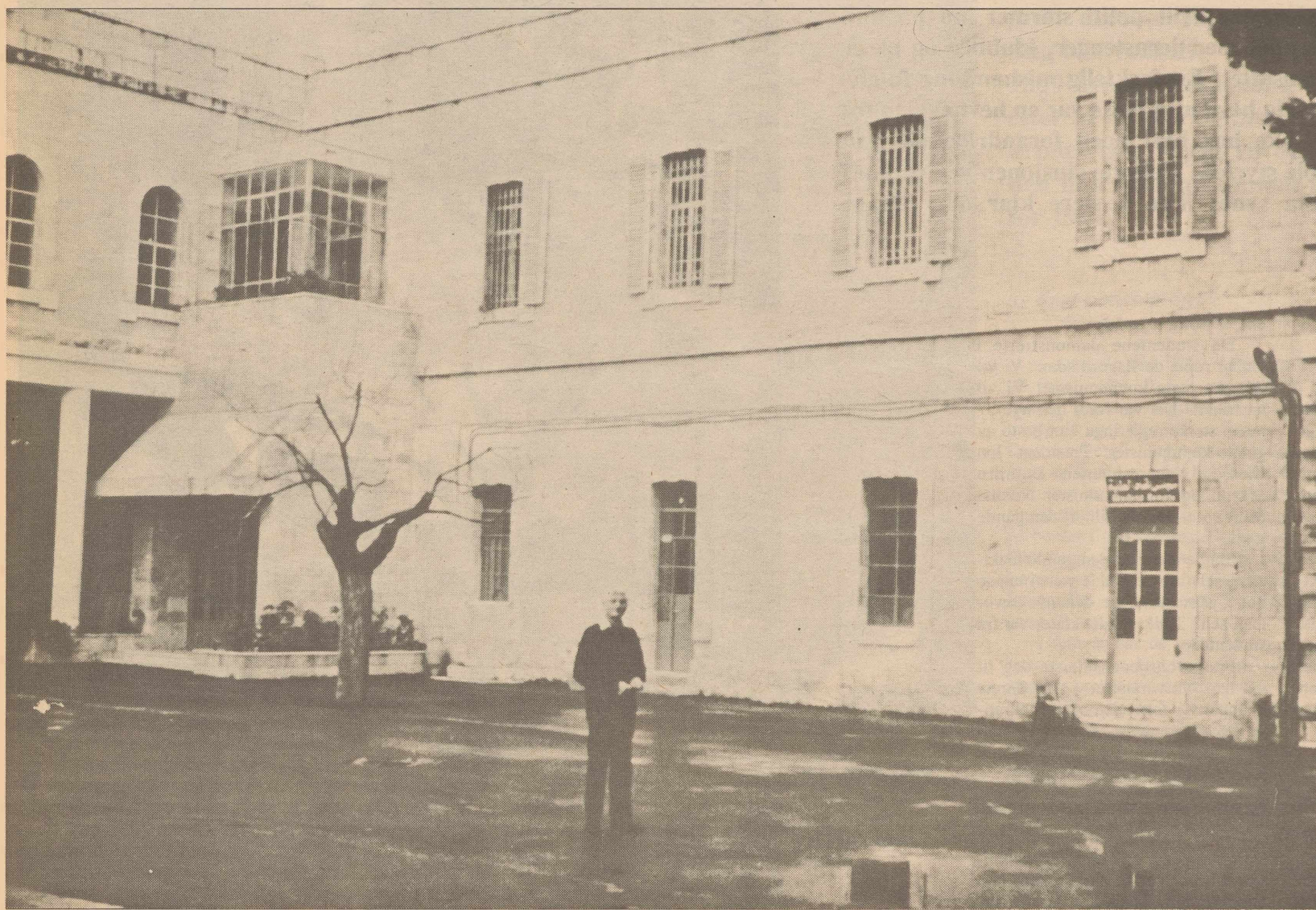
Etter revolusjonen

Brødrasjoneringen på 8 oncer er fjernet. Ekportvarene er frigitt. Men dette er bare små dråpet i konsumhavet, og virker mest som som olje på et opprørt hav.

Strømrasjoneringen er opphevet, men likevel frykter informerte kilder i Romania for en kald vinter. Dagens strømproduksjon vil nemlig ikke dekke en kald vinters konsum.

Bare små jordbruksarealer er til nå frigitt private bønder. På sikt kan en større privatisering av jordbruket produsere mer, - slik tilfellet er i Sovjet. Men de svake grupper situasjon i Romania har ikke endret seg nevneverdig..

Drømmen om

På det palestinske universitetet Bir Zeit er det ingen studenter. Bare rektor...

Universiteter songs
Studenter som bapp
sikkerhetsfolk. Inne
skap. Barn som illa
Dette er situasjonen
den norske studenter
sen og fornedrelg
områder som Romg
kunnskap!" Men
må vi ha kunnsken
realiteter for det ns
hjemland.

Av Roy Østensen

Israels politikk mot det
stinske akademiske miljøet er et
brudd på menneskerettigheter
ytringsfrihet og rett til fri utdanning
mener verdensopinionen. Kampen
disse rettighetene er en oppgave
angår universitetsfolk og studenter
over hele verden. Etter hvert som
og flere kaster seg inn i denne kamp
begynner også israelske akademikere
stille spørsmålsteget ved regjeringens
brutale politikk.

Det er De Israelske Forsv
styrker (IDF) som har makten

Slått ihjel mens politiet så på

Siden Intifadaen startet for over to år siden, har samtlige av de seks palestinske universiteter i Israel og på Vestbredden vært stengt. Studentleder Øystein Berglund har besøkt Israel og de okkuperte områdene to ganger i år, og arbeider nå i samarbeid med Norsk Studentunion med flere prosjekter som skal hjelpe palestinske studenter i deres kamp for utdanning. I dette intervjuet forteller han om sine inntrykk fra et okkupert land, og hvorfor han nå er blitt så engasjert i denne konflikten.

Av Tore Vik og Roy Østensen

—Universitetene er stengt for å hindre kunnskapsoppbygging, som er sentralt i ethvert samfunn, sier Øystein Berglund til Utropia. Israelske militærmyndigheters argument var at universitetene var voldsentra! Dette kan åpenbart ikke stemme, siden universitetene ble stengt da Intifadaen begynte, altså før volden kom inn i bildet. Universitetene kan ikke ha vært voldsentra fordi det har vært forbudt å oppholde seg på universitetsområdene under hele Intifadaen. Til og med skoler helt ned til førskolestadiet blir betraktet som "voldssentre", og har vært stengt under mesteparten av Intifadaen.

Ulovlig studiesirkler

For å hjelpe på dette, har enkelte forelesere og studenter startet opp med studiesirkler, såkalte "Make-up

classes". Dette er strengt ulovlig, og de som involverer seg i slike klasser risikerer å bli arrestert, og fengslet for 1/2 år uten lov og dom! Situasjonen er håpløs. Selv det å lese fag privat er ulovlig, og sjansen til å få avlagt en gyldig eksamen er omtrent lik null.

Ønsker seg bort

—Mange orker ikke mer, og emigrerer. Det er imidlertid problemer med å reise ut av landet. Noen av de som reiser ut må skrive under på en avtale om at de ikke kommer tilbake på fem år. Mange jeg traff i desember i fjor, og som sa at de aldri ville forlate landet sitt, hadde fått nok når jeg var der i sommer, og ønsket bare å komme seg bort, sier Øystein Berglund. Han fortsetter; —Stenging av universitetene er for å hindre en politisk utvikling av folket. Dette er ikke bare et brudd med akademisk frihet, men ikke minst et brudd på Haag og Geneve-konvensjonene. Det er forbudt å nekte folk utdanning selv om et område er under okkupasjon.

—Det jobbes for tiden med å få opprettet forbindelser mellom norske og palestinske universiteter i form av såkalte vennskapsavtaler. Dette er en måte å utøve press overfor Israel, der vi viser at vi har akseptert palestinerne som et folk som har rett til utdanning på lik linje med oss andre, og at de er en akseptert samarbeidspartner. Pr. i dag er palestinerne universiteter stengt, så vi kan ikke få avtale med dem der, men vi kan innlede kontakt. Vi kan også utveksle studenter.

Redd en medstudent

I regi av Norsk Studentunion planlegges det også å samle inn penger, som skal gå til advokathjelp til fengslede studenter. —Etter engelsk mandatlov er det lov til å fengsle folk uten dom i seks måneder. Med hjemmel i denne loven, blir studenter og andre som er med i demonstrasjoner rammet inn. Tredve kroner måneden i et år er nok til å hjelpe en student ut av fengsel. Dette er en kampanje studentene her på universitetet vil på høre mer om etter hvert.

Intifada = opprør

Intifada startet som et ikke-voldelig opprør for to år siden. Det var Israelske soldater som startet med å bruke vold mot palestinske ungdommer. Øystein Berglund sier dette har ført til at Intifadaen har kulminert i en voldsbølge. Til å begynne med, sier han, kunne israelske soldater som ble gjenglempt på patrulje i de okkuperte områdene sette seg ned og få en kopp te av palestinerne til de ble hentet.

Hvis en israelsk soldat mistet våpenet, ville en palestinsk ungdom straks gi det tilbake. Klimaet var i august blitt mye hardere enn da jeg var der i januar. En gjenglempt soldat i dag er ikke mye verd idag...

Palestinerne prøvde å få i gang forhandlinger for å få en slutt på volden i august. De Israelske myndighetene møtte ikke opp.

Slått ihjel mens politiet så på

Det har vært en enorm opptrapping av voldshandlinger i Jerusalem tidligere i høst.

I følge Øystein Berglund, ble dette utløst da to israelske ungdommer ble drept. —Drapene hadde visstnok med kriminelt motiv (narkotika eller liknende), og ingen tok på seg ansvaret. Palestinerne fikk skylda, og det ble utløst en voldsbølge mot alle palestinerne. Folk har blitt steinet og slått ihjel mens politiet har stått og sett på.

Bloddbad på tempelfjellet

Nitten palestiner ble drept og 140 ble såret da det israelske grensepolitiet, en paramilitær styrke med dårlig rykte, skjøt med skarpt mot steinkastende palestiner i Jerusalem 15 oktober i år. I følge Washington Post ble også ti politifolk og 20 israelske turister såret. De palestinske ungdommer gikk ut med en motdemonstrasjon mot en gruppe sionister som kaller seg "Tempelfjellets trofaste". De vil ha det israelske tempelet (ødelagt av romerne i år 70 e.k.) gjenoppbygd, og skulle legge ned en symbolsk grunnstein. På dette om-

rådet er det i dag to Islamske he dommer. Palestinerne var oppfor av høyttalere i den islamske moskeen, til å demonstrere mot "Tempelfjellets trofaste". Moskéen oppfordret likevel folk til å roe ned gemynt. Kampene startet med at en gruppe palestinske kvinner som ropte røse slagord ble tåregasset. Palestinerne svarte med steinkast. Grensepolitiet skjøt tilbake. Samtidig gikk en gruppe palestiner til angrep på politistasjon ved tempelfjellet. De to politimennene fyrte automatisk mot de rasende ungdommene som fortsatte å angripe. En journalist ble drept, og 30-40 ble skutt, politimennene slapp opp for angrepet, og måtte flykte.

Internasjonale protester

Israel kom til en viss grad skyggen av Gulf-krisen da det startet, og Israelerne fikk gjøre slik de ville. Etter massedrapene har kommet internasjonale protester fra fleste hold på Israelsernes opprettelse. Israel har vært fordømt to ganger i sikkerhetsråd i forrige måned. Det var også første gang USA støttet slik fordømmelse siden Israel invaderte Libanon (USA har konvent nedlagt veto mot enhver slik kritikk).

EF-parlamentet har gått til drastiske skritt å vedta frysing av akademiske forbindelsene med Israel. Dette viser at verden ikke over Israel forbrytelser, selv om PLO ville fordømme Iraks invasjon av Kuwait.

utdanning...

stenges. Læresteder som knuses. Anp og blir skutt av politi, soldater og melle som forfølges fordi de har kunnskaper å lære seg sitt eget morsmål. Enge land. En situasjon så fjernt fra enkelhet at vi knapt kan fatte lidelse samtidig ropes det om hjelp fra om Palestina; "Støtt oss i kampen for å kunne støtte disse våre medstudenter, kenne temadelen forteller om livets pske folk. Et folk på flukt i sitt eget

te områdene på Vestbredden. IDF har i en årrekke drevet militær undergraving av all forskning og forskning i disse områder. I de siste par årene har IDF fått øynene opp for hva som skjer, og det politiske trykket fra okupasjonsmakten Israel har økt i styrke. Men selv om det stadig har kommet med løfter om åpning, har fornyelsen av IDF lukking de siste tre årene rutine. Etter sterkt påtrykk fra EF og EF-parlamentet, uttalte Yitshak Shamir at de skulle få åpne igjen "litt". Men bare to uker etterpå ble det fornyet, og det er ennå ikke noen av universitetene skal

lette på presset uten å få motytelser. Blant annet er det blitt stilt som betingelse for en eventuell åpning at det ikke under noen omstendighet må drives politikk på universitetsområdet. De palestinske akademikere kjemper altså for ytringsfriheten. Hvis universitetene gir etter for disse kravene og universitetene blir gjenåpnet, vil det internasjonale presset mot Israel bli borte. Derfor har universitetene svart med følgende motkrav: Garanti for full akademisk frihet, ingen innblanding fra IDF og ikke minst åpne universiteter.

Kampen fortsetter

Takket være internasjonal støtte har universitetene klart å grave seg et rom de kan arbeide ut fra, uten umiddelbart å bli slått ned av IDF. Flere og flere universiteter verden over, også i USA, etablerer nå venn-

Vestbredden (Israel): Israelske soldater baker brutalt opp en palestiner.

Foto. NTB

skapsavtaler med palestinske universiteter. Resultatene har allerede vist seg. Ikke bare har noen lærerskoler og mindre fakulteter fått åpne, men presset har også fått noen israelske akademikere til å stille spørsmålsteget ved regjeringens politikk. Dette kommer ikke minst av presset fra EF-landene, som sist vinter ba om frysning av

vitenskapelige avtaler med Israel til universitetene ble åpnet igjen.

Støtten til akademisk frihet og menneskerettigheter har økt med forbausende hurtighet. Norge ligger her på etterskudd i forhold til resten av Europa, og har tradisjonelt vært på linje med USA i forholdet til Israel. Et vedtak fra det sentrale Universi-

tetsrådet i Norge vil være et godt bidrag til denne kampen. Men selv om universitetene på Vestbredden og Gaza-stripen åpner igjen, så vil det muligens bare være i navnet. IDF kan godt finne på å bruke veisperringer, kontrollposter og generell terror for å bryte ned utdanningssystemet, slik de gjorde før Intifadaen startet.

friheten

iselske myndigheter vil ikke

Stengte universiteter

De seks palestinske universitetene, samt grunnskolene, har stadig blitt utsatt for lukking. Bir Zeit har siden 1973 vært stengt hele 15 ganger. Alle universitetene er nå stengt, og har vært det helt siden Intifadaen startet den 9. desember 1987. Slik stenging gir en total lammelse av utdanningssystemet, noe som på sikt vil drive det palestinske folket ut i analfabetisme og kunnskapsløshet. Totalt går stengningene ut over 300.000 skolegamle barn og over 18.000 studenter.

All undervisning ulovlig

All privat undervisning har de siste par årene vært ulovlig. Dette gjelder også innlevering av oppgaver, private eksamener samt selvstendig lesning! Overtredelse medfører fengsel i minst et halvt år.

Stadige stengninger gjør det håpløst å få undervisningen på fote igjen. Hele det akademiske miljøet bryter sammen ettersom kommunikasjonene blir ødelagt, og det tar svært lang tid å bygge slik opp igjen. I 1988 ble det bestemt at lærerne ikke kunne få lønn i stengningsperiodene, og dette driver lærerne ut av yrket. Etter en steng-

ningsperiode så lang som den vi nå opplever, vil antallet barn som begynner i første klasse være så stort, og de gjenværende lærerne så få, at undervisningen vil bli håpløst dårlig. Det samme gjelder i stor grad også for universitetene.

Terror

I de to månedene skolene var åpne i 1988 (etter et sterkt internasjonalt press på Israel), gjennomførte israelske militære soldater flere aksjoner mot barne- og ungdomsskolene. Soldatene brukte tåregass, gummikuler og skarp ammunisjon mot elevene. Mange elever ble såret og én ble drept når soldatene avbrøt skoleklasser, og åpnet ild mot dem. Dette skjedde etter enkelte demonstrasjoner, men også på skoler hvor ingenting hadde hendt. Militæret har nå okkupert og rasert flere av skolene. I året før Intifadaen ble tre studenter ved Bir Zeit drept på universitetsområdet. Okupasjonsmakten bruker også systematisk terror mot alle studenter som markerer seg politisk, og de fleste som ikke er arrestert og sitter i fengsel er i direkte livsfare.

Dårlige pedagoger

Et utvalg har konstatert det studenter allerede vet: Forelesere er ofte dårlige pedagoger.

Gode pedagoger er viktig når en fullsatt sal skal engasjeres.

Foto: Arkiv

Da dette utvalget leverte sin innstilling til utdannings- og forskningsdepartementet i juli i år hadde de funnet mange forhold som burde rettes på, og favnet så vidt i sin kritikk at de påsto at hele "universitetskulturen" må endres for at studie-

kvaliteten skal bli bedre!

Studiekvalitetsutvalgets oppgave var å vurdere om kvaliteten på "produktet" ferdige studenter, og hastigheten de beveger seg gjennom systemet på, kan øke hvis undervisning, læring og studieopplegg forandres.

Av Kristin R. Kjellevoid

I begrepet "universitetskultur" inngår både studenter og professorer, studieopplegg og måten undervisningen foregår på. Normene og rollemønstrene innenfor denne kulturen fordrer forelesninger i auditorier, med mer eller mindre våkne, noterende studenter og eksamen etter hvert semester. Den tilsier også at forskning er viktig - mye viktigere enn undervisning, og at formidling av kunnskapen ikke krever noen pedagogisk kompetanse.

Men pedagogisk kompetanse bør den kreve, mener utvalget, og foreslår at pedagogiske kvalifikasjoner skal telle ved ansettelse av amanuenser og andre lærere. I dag er det bunken av vitenskapelige publikasjoner som avgjør hvem som får stillingene.

Søt musikk?

Studiekvalitetsutvalget har også andre forslag til forandring. I innstillingen nevner de blant annet at undervisningen bør foregå i mindre grupper og at undervisere må legge inn litt nytenkning i kunnskapsformidlingen. Og om undervisningsopplegget skal endres krever det også en ny eksamensform.

Utvalget skriver også at nye studenter bør forberedes til et universitetsstudium. Overgangen fra gymnas til Universitet viser seg å være nærmest skjebnesvanger for mange.

Dessuten nevner utvalget - uten å ha til oppgave å komme inn på denne uvesentlige siden av saken - at studiekvalitet er avhengig av bra studiefinansiering og studentvelferd.

Innstillingen kan lyde som søt musikk i studentører. Likevel blir den møtt med kritikk fra bl.a. NSU. Formuleringene er så runde og ukonsise at forslagene neppe vil føre til noen konkrete tiltak, mener de, dessuten savner de en helhetlig fremstilling av problemet. At studiefinansiering og -velferd ikke har fått sin rettmessige plass i innstillingen har drastisk snevret inn bildet.

Lokalt håp

Men om offentlig oppnevnte utvalg ikke får noen gjennomslagskraft finnes det håp på lokalplan. På Fagområde Medisin ved UiTø har man tatt konsekvensene av det faktum at dyktige fagfolk ikke nødvendigvis er gode pedagoger.

I 1988-89 gjennomgikk 7 ansatte ved fagområdet et veilederkurs som skal sette dem i stand til å gi undervisere rådgivning i pedagogikk.

En av veilederne er førsteamanuensis Reidar Myklebust som i 1987 fikk universitetets første undervisningspris.

Han har i tillegg blitt leder for det nylig gjenoppståtte "Universitetets pedagogiske arbeidsutvalg"

(UPA), som består av en ansatt fra hvert av fakultetene samt to studentrepresentanter.

Deres mål er å få igang pedagogisk utdanning av undervisere samt gjøre undervisning til et mer attraktivt arbeidsområde.

Dessuten vil de forsøke å bedre "studiemiljøet," nemlig alle de forhold som påvirker trivsel og aktivitet til studenter og ansatte ved Universitetet.

Kanskje er det nødvendig å bruke et såpass stort ord, fordi alle deler ved universitetsstrukturen griper inn i hverandre. Som et eksempel kan nevnes undervisningsformen. Undervisning i mindre grupper kan få ringvirkninger som bedre kontakt mellom studentene og mellom studenter og undervisere. På sikt kan dette kanskje føre til bedre kvalitet på utdannelsen og bedret sosialt miljø.

Bedre evalueringssystem

Å gi undervisere med pedagogiske kvaliteter et høyere lønnsnivå vil muligens bidra til å gjøre undervisning til en mer prestisjefyllt del av jobben, - istedet for at det er prisen man må betale for å få drive med forskning, sier Reidar Myklebust til Utopia.

En fordel forskningen har fremfor undervisning er at man innen forskning kan vise til konkrete resultater og slå i bordet med vitenskapelige publikasjoner.

Undervisning kunne gitt de samme fordelene hvis det hadde eksistert et evalueringssystem for undervisere, og dokumentasjon på at man f.eks. har drevet med studieplanarbeid eller gjennomført kurs i pedagogikk hadde talt med som kvalifikasjon for høyere stillinger.

Reidar Myklebust ønsker seg også en forskningsstilling i pedagogikk ved Universitetet. Altså en person som forsker på hvordan undervisning og innlæring kan forbedres.

Men det er ikke så lett å få gjennomslag for en slik bruk av en forskerstilling. Alle sloss om den samme "potten," og opprettelsen av en pedagogisk forskningsstilling vil fortrenge en stilling på et annet område.

Idealisme

Myklebust har et idealistisk forhold til jobben sin. Han ser en viktig oppgave i å være med på å utdanne neste generasjons leger og forskere og øyner logikken i at bedre undervisning gir flinkere studenter og et bedre "sluttprodukt".

Dessverre følger ikke undervisnings- og forskningsdepartementet samme tankegang som Myklebust, eller så prioriterer de ikke høyere utdanning i den grad de påstår. Hadde de gjort det ville vi opplevd en kontinuerlig utvikling på undervisningsfronten og ikke blitt avleid med innstillinger og hastverksutvalg.

Hester med åtte bein

—Ikke tro på "dem" når de snakker til dere om fordelene ved kjernekraft, sa legen og representanten for "Ukrainas grønne", Juri Shcherbak, da han nylig holdt foredrag i Tromsø. Han skulle snakke om de medisinske ettervirkningene etter Tsjernobylulykken og marte frem bilder av spøkelsesbyen Tsjernobyl der bare "atom-klondyke-heltene" bor. De som får skyhøy betaling for å jobbe i de tre reaktorene som fortsatt er i drift.

Faren ved ulykken ble som kjent først tiet ihjel av myndighetene, før de endelig evakuerte folk ut av det mest utsatte området. Mange av disse blir fortsatt utsatt for stråling, og Shcherbak kunne fortelle om høye forekomster

av leukemi og kreft i skjoldbruskkjertelen, psykiske problemer og spontanaborter, griser født med ett øye og hester med åtte bein.

Kjernekraftverk er potensielle atombomber i en Sovjetisk borgerkrig, sa han,

dessuten er de langt fra sikre i drift.

Han stolte heller ikke på prosedyrene omkring prøvesprengninger, og kunne fortelle om stor radioaktiv forurensning ved tidligere prøvesprengningsanlegg. Sprengningene foregår dypt under jorden og faren ligger i at det kan oppstå sprekker i fjellet, slik at radioaktiviteten lekker ut.

Og akkurat det er det overhengende fare for på Novaja Semlja, kan Norges geologiske undersøkelser (NGU) fortelle.

Så da har vel Shcherbak rett når han sier at vi ikke skal stole på "dem" som stadig forsøker å berolige oss.

Vindens veier...

På samisk heter denne boken "Ruoktu vaimmus"

- som også kan oversettes til "Viddene inne i meg." Anmelderen synes det er synd at boken ikke fikk beholde sin opprinnelige tittel da den kom ut

på norsk. For det er nemlig naturen inne i mennesket Nils Aslak Valkeapaa skriver så vakkert om.

**B
O
K**

det ikke bare er samene det dreier seg om. Vi forstår at enten man er same, inuitt, nordmann eller indianer, så er målet felles. Han skriver om noe som gjelder alle mennesker. Boken er nemlig en gjentakelse av det budskap vi i dag nekter å forstå. Det budskapet "primitive" har kommet med i alle generasjoner; Uten naturen - intet menneske.

Han lar oss forstå at en forringelse av naturen betyr en forringelse av mennesket.

I kjølvannet av denne forringelsen dukker sorgen opp. En sorg som vindens veier er full av;

I de lange nettene tenker jeg på så mangt

Kreftene som kveler samene landet livet

Elle-Ravdnas lille Anne gråter

Men samtidig aner vi en større visjon hos Valkeapaa; At tiden nå er inne for å skape forståelse for naturen og opprinnelige menneskelivsførsel. Tiden er inne til å forene kreftene i kampen mot tilintetgjørelse. Tiden er inne til å ta vare på det som er alle menneskers anker-

feste og betingelse.

Naturen. Viddene.

For å fylle en skildring med varme og innlevelse, må man legge vekt på å finne objektets innerste sjel. Viddas innerste sjel er kulden. Vinteren... Snøstormene...

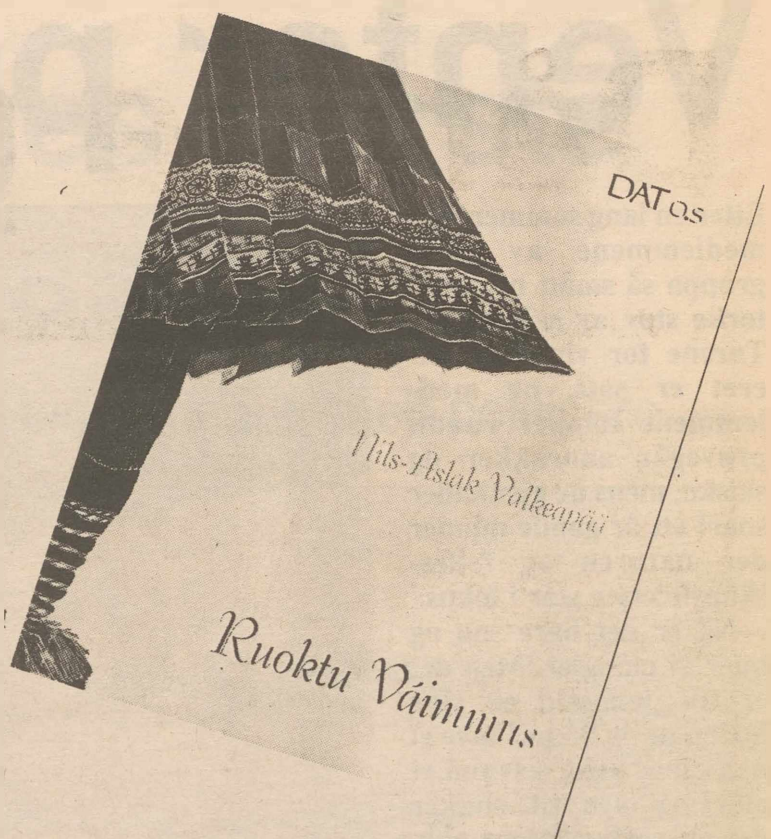
Vi kan nok bemerke at Valkeapaa ikke har langt nok vekt på kulden, men noe er der:

Her kan du finne så mye og har du øyne å se med behøver du ikke lete

Nordlyset spraker isperler tennes spor av fjellrev pryder vidda og til hver ny dag våkner du til rypeskratt

og dette kaller de mørketid

Valkeapaa klarer til fulle å hente fram viddens sjel i sine mesterlige illustrasjoner. De er stilrene og svært enkle, men fordi de likevel overbringer budskapet og sorgen i direkte linje fra kunstnerens hjerte til betrakterens, må de betegnes som kunst av ypperste slag. Strengt naturalistisk, vil nok mange kunstgjennere si, kanskje også med snev av forakt. Men for mennesker med

viddene inne i seg har tegningene eget liv. De eier uendelige dybder. En gjenklang av ens egen sjel.

Boken er svært lyrisk. Den inneholder dikt, tegninger, grafikk og musikkstykker med samisk tekst (joik). Sammenlagt danner de fortellingen om det primitive mennesket og viddene.

Dikt er så mangt, - man kan alltid diskutere hvordan man vil ha dem. Mange hevder at de må være strukturert og forståelig oppbygd, med verselinjer som danner en entydig og klar strofe. Moderne dikt har ofte preg av "kaos," - ordene former tilsynelatende ikke noe mønster, men faller ned foran en som sluppet fra en sekk.

Valkepaas dikt har preg av denne moderne skrivemåten, til tider blir en forvirret og makter ikke finne kunstnerens mening. Slik vil det alltid være, men i det store og hele vekkes det til liv klare assosiasjoner. Hver setning forteller noe, ja faktisk hvert eneste ord. Viddene tar form i etter som man blar seg videre.

Boken er også et nådeløst og kraftig angrepskrift mot den såkalte sivilisasjonen. Mot byene, markedsøkonomien og kappløpet med klokken. "Den hvite mann" river i stykker livsgrunnlaget og selve meningen med livet. Det er her Valkeapaa viser oss den bunnløst dype sorgen han føler på vegne av

sitt folk og sin natur. Flere steder slår boken an akkorder fra et annet betydelig skrift. Nemlig Kiowa høvding Seattles brev til store Hvite far i Washington da den hvite mann ville overta landet. Indianeren legger vekt på at han bare er en villmann, og at han dermed ikke klarer forstå hvordan noen kan eie landet. Likevel vet denne villmannen at ødeleggelse av naturen er galt. Det kan ikke være riktig.

Må man så kjenne viddene for å forstå boken? Må man være en villmann? Valkeapaa sier ikke noe om det, - han trenger ikke. For hans folk er viddene så sentrale at de ikke kan utelates i en forståelse av virkeligheten. Det er utenkelig å leve uten dem.

Vi andre kan ikke vite. Det er for tidlig å si noe sikkert. Men la oss i allefall håpe, og forsøke å forstå.

Om du stiller deg åpen, vil Valkepaas bok hente fram viddene i deg. Intet er bedre. Intet trengs mer i dag.

Boken anbefales! (Fåes på Akademisk Kvarter. Både norsk og samisk versjon).

Vindens veier
Nils Aslak Valkeapaa
Bok, 325 sider (ca)
Innb. kr.: 268,
Tiden 1990.

Av Arne Hauge

Provo - radikalt studenttidsskrift

Provo er navnet på et selvstendig radikalt studenttidsskrift, utgitt av radikalt forum (Venstrevind) ved Samfunnet i Trondheim. Bladet har hittil vært lokalisert til Trondheim, men nå dukker det kanskje opp som felles blad for radikale studenter ved alle større læresteder i Norge.

Bladet utgis fire ganger i året (2 pr. semester) og inneholder omlag 20 sider. Det er nær sagt selvfølgelig trykt på 100% resirkulert papir.

Når man titter i bladet, hersker det ikke mye tvil om opphavets politiske tilhørighet. Artiklene handler om sosialisme, anarkisme, kjønnskamp, miljøvern og apartheid. Med andre ord dagsaktuelle saker ispedd store doser idealisme.

Artiklene er fine de, selv om de innimellom forstyrres av litt umodent språk. God journalistikk har mindre med ideologi og mer med trening å gjøre. Men positivt er det at venstreintellektualiteten ikke er av en slik grad at den grumser til stoffet og gjør det vanskelig å lese.

Selv om nok mye kan gjøres på det journalistiske, er det liten tvil om at Provo representerer et godt informasjonsalternativ for lese-

lysten ungdom. Akkurat den utgaven anmelderen leste (okt. 90) inneholdt en glimrende artikkel om seksualovergrep, og dessuten en morsomm artikkel om anarkisme. Det må videre legges til at bladet har fine illustrasjoner som det nok er nedlagt mye arbeid i å skaffe til veie.

Ved UiTø kan interesserte kontakte Målfrid Larsen (Studentutvalget) for nærmere kontakt og informasjon. Hun oppfordrer også samtidig alle å skrive til bladet. Det er det som gjør at Provo kan leve, forteller hun.

Provo provoserer og gir kunnskap. Les det!

Av Arne Hauge

Studentpolitikere blir ikke omtalt i VG

Her om dagen var det en fyr som henvendte seg til Viltre Glefs med følgende lite gjennomtenkte spørsmål; -Går det (for faen!) ikke an å skrive om noe annet enn makaroni og talentløs kunst i Viltre Glefs!? Kan dere ikke bruke verdifulle spalte-millimetre til noe vettugt, Glefse mot studentpolitikere for eksempel?

Merkelig, - andre lesere trodde at det nettopp var det V.G. hadde gjort. Makaroni fåes nemlig i alle varianter, og er bløt og slibrig i kokt form.

Nei, fra spøk til noe annet. Makaroni har som sant er ingen ting med studentpolitikere å gjøre, for makaronien er nemlig lett fordøyelig og sunn.

Men når det gjelder denne spesielle henvendelsen, må nok svaret bli niks og nei. Viltre kan under ingen anstendighet benytte "verdifulle spalte-millimetre" (!!!) til å Glefse mot studentpolitikere. Det blåser på toppene, og vi må derfor ha respekt for at disse edle riddere av De Runde Formuleringer vil ha fred.

Det er nemlig en grunnlovfestet rett i kongerike Norge at ethvert menneske har uinnskrenket rett til å ruinere sin egen hjerne. Politisk lobotomi er valgfritt og opp til den enkelte. Ikke engang V.G. kan bestride dette morsomme poeng.

En av de viktigste grunnene til at V.G. ikke kan skrive om studentpolitikere, er imidlertid det faktum at humor skal være uskyldig og snill. Og vis meg den politiker som kan ta humor for det det er. Andre humorister holder seg langt unna persversiteter og snuskerier. V.G. holder seg langt unna studentpolitikk.

Det har dessuten blitt hevdet at studentpolitikere takler humor like godt som en telemark fisker enn Stakkevolltrafikken om man kopper med deres heltegjerning.

V.G. vil selvfølgelig holde seg for god til å ta noe standpunkt til såvidt harde utsagn, men faktum er at vi frykter reprisalier langt ut over budsjett-rammene om vi er spydige. Og slikt er heller ikke bra for Utopias demokratiske allmenn-tilstand.

Nebbdyr fra Studentutvalget har før prøvd å vri saften ut av studentavisa, ingen betviler at de atter en gang kan prøve å gjøre den til menighetsblad for det nevnte utvalg. Forslag har jo gått på at minst 100% av stoffet skal dreie seg om siste massakre mellom sjefs-brølapene fra posisjon og opposisjon.

En annen grunn til at V.G. ikke uttaler noe om studentpolitikere, er at det er en meget alvorlig sak å anklage folk for å ha pappmassje mellom ørebrusken, hvilket er en formallogisk konsekvens ved å si noe sannferdig og vettugt om emnet studentpolitikere.

Dessuten må en humorist unngå direkte personangrep, og siden det er en kjennsgering at studentpolitikere bare spøknerisk kjenner noen annen mulig kommunikasjon enn den terminologisk pillrätne,- har de absolutt ingen forutsetning for å forstå en avisspalte som ikke sydes av bakvaskelser, arbeidsklesvask, rätne ballespark og perspektivløse formuleringer. Fornuft vekker som kjent interessen like mye som en trilobitt finner interesse i vær-

meldingen. Det må igjen understrekes at V.G. ikke tar noe stilling til slikt, men det er klart at det er noe i veien med lillehjernen når det brukes fem timer på et HAM før man kommer til punkt 1 på dagsorden. For all del, vi har full respekt for at psykisk hikke i lengden blir slitsomt, selv for en studentpolitiker. Vi vet jo også alle at studentpolitikere ved UiTø allerede på et tidlig tidspunkt fikk stilt en faglig begrunnet diagnose. De utvikler nemlig over tid en slags byråkratisert og moderne variant av Ødipuskomplekset. Politikken er nemlig den moren man aldri trodde man kom til å hoppe til køys med, og studiene er den faren man aldri trodde man kom til å drepe.

Det er tidlig tidspunkt fikk stilt en slik situasjon over tid svekker dømmekraften, og derfor må ikke vi ta det de sier for god fiske. Uten at det må tolkes slik at dette er V.G.s ord.

Studentpolitikere ved UiTø gjør en utmerket jobb for studentditt og studentdatt. De representerer en meget viktig klasse. Så viktig at Viltre Glefs ikke ønsker å spre vondt

blod ved å komme med påstander og rykter som ingen klarer å tilbakevise. Vi foretrekker derfor å stryke ulvene med hårene, så vi unngår at de plutselig får ambisjoner om å bite av oss ørene.

Men Viltre Glefs takker for henvendelsen, og beklager at vi ikke kan etterkomme ønsket.

Vi anser studentpolitikk som noe av det viktigste studentene kan drive når studiene likevel ikke fenger, og ønsker ikke å legge oss ut med disse stolte menneskene. V.G. har derfor intet uoppgjort med studentpolitikk og studentpolitikkens riddere.

Og slik skal det fortsette å være.

Men om det skulle dukke opp andre emner som studentene føler vi har forsømt, er vi mer enn villige til å ta disse opp til diskusjon. Men for all del på et saklig nivå. Vi driver avis - ikke studentpolitikk.

Må HAM være med eder alle.

Av Arne Glefs.

Viltre glefs

Venter på snøen...

Etter en lang sommer, har medlemmene av fjellgruppa så smått begynt å tørke støv av skiutstyret. Turene for vintersemesteret er satt, og medlemmene tripper rundt, prøvogar anorakker og skisko, mens de gjenkaller snart ett år gamle minner der naturen og fellesskapsfølelsen står i fokus. —Nå er det bare snø og biler vi mangler. Men det er til gjengjeld en stor hodepine og ikke så mye vi kan gjøre med, selv om vi aldri så mye vil, sukker den ansvarlige for gruppa, Cathrine Vangen, mens hun kikkker lengselsfullt opp mot en skyfri, klar og kald novemberhimmel, der man ikke en gang kan se antydning til et snøfnugg.

Av Siri Berntsen

Foto: Oddgeir Sagerup

Til å presentere fjellgruppa har Cathrine tatt med seg Per Morten Birkeland, og da vi spør hva som er så flott med å være med i fjellgruppa, så sukker de henført, og med bevegelse i stemmen snakker de om Blåmann, Lyngsalpene, Dividalen og Hollenderne.

—Troms er et fantastisk tur-område, og for en innflytter er det å bli med i fjellgruppa, en fin måte å bli kjent med naturen i fylket på, sier Cathrine, som selv er innflytter i Tromsø. Fjellgruppa ønsker alle velkommen til å delta sammen med dem på turene. Målsettingen er å

De hvite vidder kaller

oppnå et sosialt fellesskap, få en naturopplevelse og få folk til å bli glad i fjellet.

—Å drive friluftsliv er en enorm opplevelse og gir god avveksling fra fagmiljøet. Det å sitte rundt et bål, koke seg kaffe, sove ute og bare nyte samværet med andre og naturen, er utrolig herlig, forteller hun.

Fra hytte til hytte

Fjellgruppa har alltid vært en av de største gruppene i TSI, og har i

dag nærmere 90 medlemmer.

—Så hvis du er naturinteressert og har lyst til å se fjellområdene i Troms sammen med flere, da bør du vurdere fjellgruppa, oppfordrer Cathrine. Hun påpeker at gruppa har det ekstrautstyret som trengs, og at det før en tur alltid vil være et orienteringsmøte, der man får opplysninger om turen, fjellområdet og hva slags utstyr man skal ha med seg.

—På turene prøver vi å til-

fredsstillere alles behov. Det vil alltid være forskjellig nivå på deltakerne, men vi prøver å ha en base der vi legger opp dagsturer etter den enkeltes form, forteller Per Morten.

—Vintersesongen er fjellgruppa sitt semester, da våkner vi. Vi gleder oss voldsomt til turene som favner alt fra dagsturer på ski, til overnatting i snehuler, hytteturer og brevandring. Vi har noe for enhver smak. Og det eneste kravet vi setter er at deltakeren må ha det personlige utstyret som trengs til en tur ute, på en kald Nord-norsk vinter, sier Cathrine, som gjerne ser at interesserte kommer innom kontoret med forslag til områder der gruppa kan legge turene.

Ake-fest, gløgg og boller

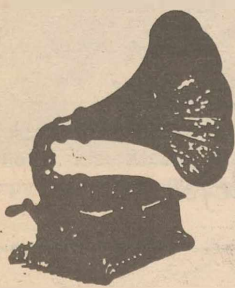
Så hvis du ønsker å komme deg ut i naturen, har du nå sjansen til å

bli med. Neste tur går til Blåmann på Kvaløya, den 18. november. Siktemålet er klatreklubbens hytte. Når snøen kommer lover Cathrine og Per Morten ake-fest med gløgg og boller.

De to har også et tilbud om skikurs til de utenlandske studentene over jul, det skal arrangeres en friluftstur spesielt for disse studentene, som også ønskes velkommen på de vanlige turene. Interesserte med bil blir gruppa spesielt glad over, da det er et problem å skaffe nok biler til alle.

Men hva du ønsker å gjøre er mye opp til deg selv. Du trenger ikke å ha verdens beste kondisjon for å være med, bare du er glad i fjellet.

Så ta utfordringa og hiv deg rundt!

Platebaren

i

Storgata 110

NORD-NORGES STØRSTE I LP-MC-CD

Samt

MUSIKKMARKEDET

i

Storgata 110B

Med kjempeutvalg av billig LP-MC-CD

Kosserter:

14-15 november OMAR & THE HOWLERS (Nobile)

26-27 november WALTER TROUT BAND (Nobile)

Cathrine Vangen og Per Morten Birkeland i fjellgruppa har gjort klart til et nytt og spennende semester med mange fine turer.

Foto: Arne Hauge

Forsvaret - Norges største fredsorganisasjon!

Nyopprettet forening ved UiTø: —Vi ønsker ikke å indoktrinere, men politisere.

Påraf 1 i TSFF's reglement; "Tromsøstudentenes forsvarsforening har til formål å arbeide for at forsvarsviljen er levende blant Tromsøstudentene og at Norge alltid har et betryggende forsvar som er i stand til å verne om landets frihet, uavhengighet og fred."

Videre heter det om denne nyskapingen at den er "partipolitisk uavhengig og tilknyttet Norges Forsvarsforening."

Hva er så dette? En forsvarsforening på UiTø!? Utopia intervjuet fire av foreningens sentrale personer, som alle ønsker at folk gir dem en sjanse, istedet for å være kategorisk negative.

Av Arne Hauge

—Vi ønsker å presentere foreningen på en seriøs måte for å unngå å bli tatt for å være en barnslig "jalla" gruppe. Måten vi gjør dette på er gjennom informasjon og opplysning. Folk skal vite at vi ikke er noen ensartet gruppe hvor alle er enige i alt. Vi er ofte uenige i både mål og middel, for eksempel har vi folk i styret som er mot NATO! Vi er med andre ord på ingen måte ukritiske til forsvaret og det de driver med.

Pr. dato har vi 11 betalende medlemmer, men siden vi først konstituerte oss i begynnelsen av oktober, har vi ikke begynnet skikkelig i gang ennå. Likevel har vi registrert en god interesse for foreningen, men vi tar det rolig nå i begynnelsen slik at folk ikke får feil oppfatning av oss. Det er begrenset hva vi har rukket foreløpig.

Dere synes forsvarsviljen er dårlig på UiTø?

—Nei, den er ikke så dårlig i dag, men vi ser en fare for at den kan bli det. Derfor er det vi mener å ha en funksjon. Vi har ingen ønsker om å indoktrinere, men snarere opplyse og informere. Være med på å skape refleksjon over temaet forsvar. Politisere studentene, for å si det slik. Dessuten ønsker vi å styrke mangfoldet av studentforeninger ved Universitetet.

Er det ikke betenkelig at mens andre rustet ned og tenker fred, så hisser dere til forsvar og kamp?

—Vi er ingen krigshissere, vi vil like mye ha fred vi som resten av verden, men vi ser også faren i å hive seg på en motebølge som kan føre til ukritisk nedrustning. Alle vil selvfølgelig ha nedrustning, men det må ikke gå for fort. Vi vil ha et troverdig forsvar. Dagens norske forsvar må sies å være troverdig, men det har ingenting å ruste ned og ingen styrker å trekke ut. Dette fordi vi har svært lite stående styrker i Norge. Selv om vi ikke ønsker ukritisk nedrustning, snakker vi heller ikke om å ruste opp. Norge er da også veldig snille i opprustnings-

Innvasjon eller øvelse? Befolkningen i indre Troms er splittet i synet på forsvar og NATO. Hva med tromsøstudentene?

Foto: Oddgeir Sagerup

sammenheng, sammenlignet med andre land har vi lite nye våpensystemer og slike ting.

Hvem er så Norges fiender?

—Norge har ingen fiender i dag, men vi har ingen garanti for hvordan det vil være i morgen.

Derfor må vi være nøkterne og se utviklingen an. Universitetet i Tromsø trenger et mer balansert forsvarssyn enn det som råder i dag. Vi er for eksempel uenige i arbeidsmetodene til organisasjoner som AMOK (Aksjon Mot Opprustning og Krig), men samtidig synes vi det er utfordrende med et mangfold av meninger hos forskjellige mennesker og grupper.

Er det ikke en fare for at dere vil trekke til dere skin-heads, voldsmenn, rasister og anti-kommunister?

—Nei, ikke mer enn hos andre foreninger, og hvis slike virkelig skulle dukke opp, ville de fort finne ut at vi ikke er noe for dem. Vi er en debattforening, og slike elementer må finne seg ei eller annen hemmelig gruppe som trener i skogen.

Dere sier at dere stiller dere kritiske til visse ting ved forsvaret og er villige til debatt. Kan dette også innebefatte selve mentaliteten, eller går det mer på tekniske ting?

—Ja. Vi er også villige til å diskutere mentaliteten bak forsvaret, og ikke bare tekniske ting.

Hva kan dere tilby medlemmene?

—Av aktiviteter vi kommer til å drive med, vil det gå mye på å få oppover forelesere som kan snakke om aktuelle forsvarspolitiske tema. På sikt ønsker vi å dra i gang debatter og møter. Tema er alt som kan omfattes av paraplyen forsvarsinteresser. Selv om vi ønsker å ha levende forsvarsvilje blant student-

ene, poengterer vi at Tromsøstudentenes Forsvarsforening ikke er noen støtteforening for forsvaret.

Hva synes dere om påstanden om å snu det andre kinnet til?

—Det kan gå til en viss grad å vende det andre kinnet til, men mennesket kan lett bli en fiende, det har historien vist oss med all tydelighet. Uten noen form for ordensmakt vil det alltid være folk som utøver makt. Derfor trenger vi en

garanti som kan trygge menigmann mot fremmede makter dersom farer skulle oppstå. Et troverdig norsk forsvar er dessuten viktig også siden Norge er med internasjonalt - f.eks. i FN-styrkene og NATO. Forsvaret er landets største fredsorganisasjon!

Er det jenter med i foreningen?

—Nei, vi har ingen jenter, men det er et par som har vist interesse. Det er helt klart at vi ønsker kvinnelige medlemmer.

Hvilke tema kommer dere til å ta opp?

—Vi er såpass nystartete at folk heller må følge med i det som hendrer etter jul, vi trenger litt mer tid på oss. Vi er som sagt ikke ukritiske til alt forsvaret driver med, så selv om vi foreløpig ikke har tatt opp noe spesielt, er vi åpne for forslag fra studentene. Vi ønsker å få i gang en fruktbar debatt omkring alt som har med forsvar å gjøre.

Fra venstre: Kai Friis, Terje Thomsen, Andre Alfredsen, Lars Bjørgum og foran Arve Bartnes.

Foto: Knut G. Sætre

Side 11

Au Tango

Det ryktes...

...at studentpolitikarane heve hatt brojlarseminar, kvor dei millomanna gjekk gjønna teima sãm tel dømast; kvisleis unnganga å verta kasta av di du heve dålka dei som valde deig i rygjen, kvisleis drege ut allmøytar soleis at adle motstandarararane heve forletne møyte før avsemingja heve funne stad og so vidarare

...at samskibnaden truer med å sette opp husleia med 10-22%, dette er imidlertid bare et spill for galeriet slik at studentene skal bli overlykkelige når det viser seg at husleia etter "harde" forhandlinger med våre studentpolitikere bare går opp med 9-15 prosent.

Skriveglade studenter SE HER!

Vi er interesert i å knytte til oss studenter som kan tenke seg å hjelpe oss med å skrive kortere noveller o.l. som egner seg til trykking i julenummeret.

Vi vil også presentere klassiske og selvproduserte dikt. Hvis du vil være med på dette, vennligst lever ditt bidrag til Utopias redaksjonssekretær.

VENNEKONTAKT

Søkes til norsk student. Jente på 21 år ønsker seg en vennekontakt til sosialt samvær i fritida.

Ta kontakt med sosialkonsulent:
Ann Torunn Olsen,
tlf. 44595

Prelatens hjørne

Kjære venn! Det blir så skjelden at jeg får anledning til å snakke med deg. En gang i måneden er nok for lite til å bli ordentlig kjent. Dessuten føler jeg at kommunikasjonen blir litt ensidig. Når jeg har valgt en slik måte å treffe deg på er det jo min egen feil, kan dun nok si. Det er så mange av deg og bare en av meg så mine muligheter er noe begrenset.

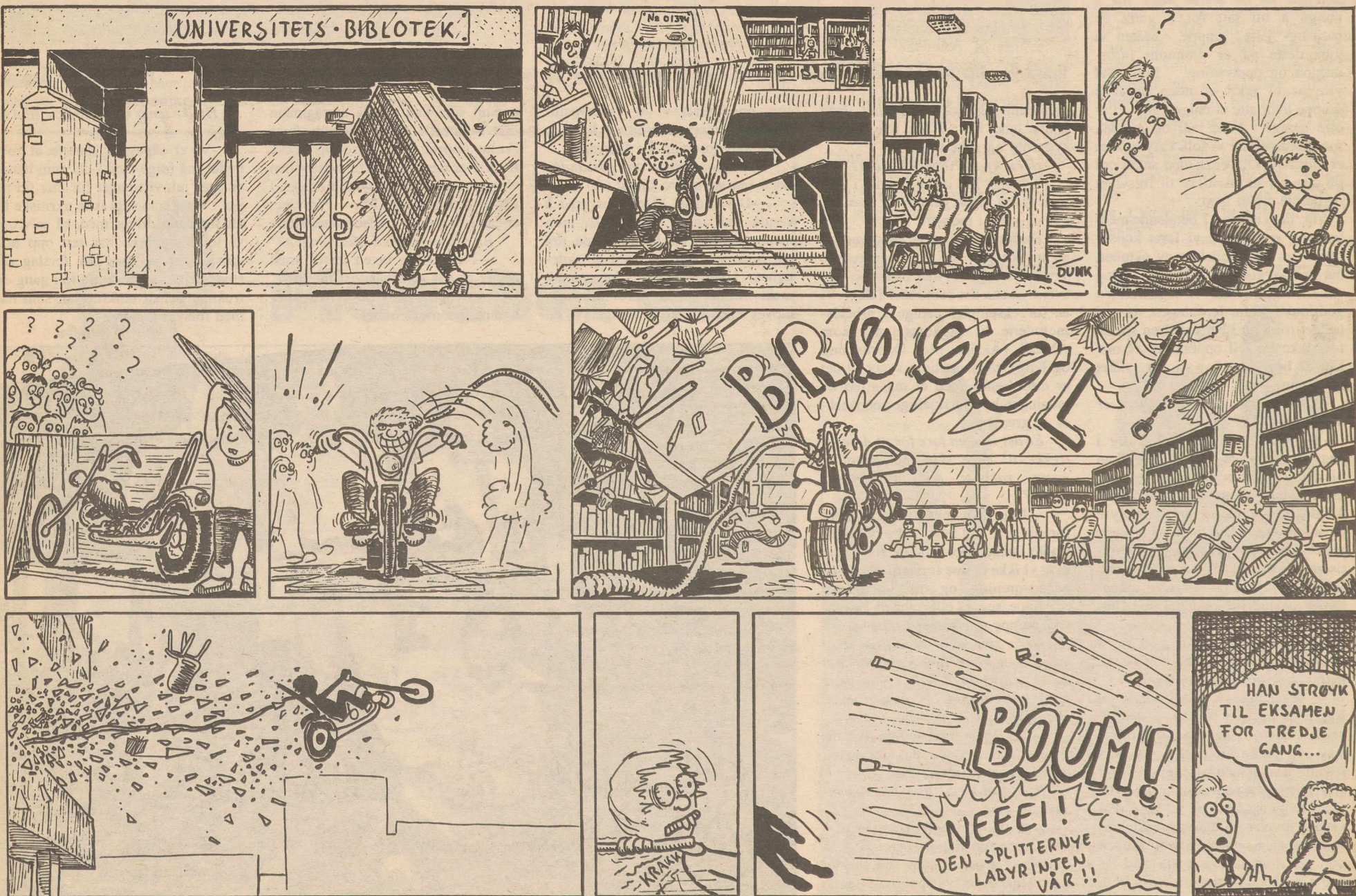
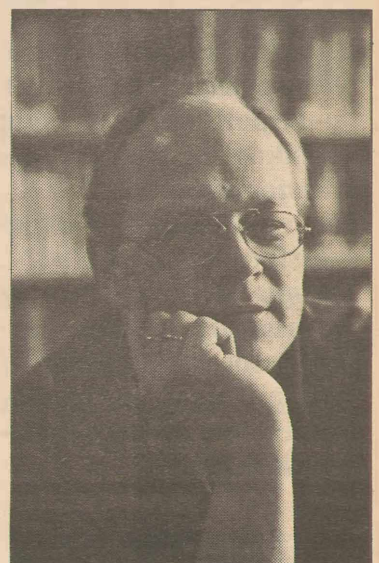
For tiden er jeg litt redd og mye sint. Redd for hva fremtiden vil bringe og sint fordi jeg følger meg så bundet av alle de forpliktelser og det ansvar jeg har påtatt meg. Det er så lett å bli redusert til en maskin som skal produsere godhet, omsorg, tillit, kreative ideer, penger og mat. Jeg vil være far, ektemann, venn og prest, men kjenner at økonomi og tidspress binder meg til en livsstil som lammer mange av mine ideer og innfall. Av og til kjenner jeg en så stor følelse av maktløshet at det nesten ikke er til å holde ut. Hva er det jeg holder på med? Hvordan skal jeg bli herre over min tid og krefter?

Istedenfor å bli deprimeret kjenner jeg raseriet velte opp i meg. Lysten til å gjøre noe blir så sterk at jeg noen ganger vil slå eller virkelig kjøre noen nord og ned i en diskusjon. Det er mye god kraft i aggresjon, og hos meg slår det ut i frenetisk skriving, lesing og mer eller mindre målløs aktivitet. Nei, det er ikke høflig av meg å belemre deg med mine egne frustrasjoner, kjære student. La oss se litt lyst på det nå i mørketida. Ja, er det ikke vakkert når lyset forsvinner og den lange natten senker seg over oss. Nå er det tid for de store fester og hyggelig hjemmekos. I kulde og mørke søker vi sammen for å holde varmen. Vi oppdager på nytt hvor

avhengige vi er av hverandre. Hvor lite som skal til for at hverdagen raser sammen, og faktisk hvor lite som trengs for at dagen blir reddet. Har du prøvd å gi noen en klem i dag. Du har det ja. Ho beit og glefsa sier du. You know man, a negative stroke is also a stroke.

Hvis du ikke føler at dette var nok kos og trøst for en dag, så kan du ta kontakt med meg eller se etter oppslag, for nå går vi i gang og starter studentenes egen kvelds og kulturkafe her på huset. Da kan du få anledning til å være med å ta ansvar for din egen studietilstand og din egen velferd. La kreftene dinne få utløp i praktisk arbeid. Bli kulturkantinestudent!

Med kultursulten kveldshilsen, din venn Dagfinn, pastor loci/o

Tomas Sævi '90

Fadderordning for nye studenter

Universitetstyret har nå bestemt seg for å ansette hovedfagsstudenter til å hjelpe de nye studentene med informasjon og veiledning. Det er satt av to halve stillinger fra januar, og det er ment at ordningen skal utvides fra neste høst, ved å trekke inn viderekomne studenter fra instituttene.

Av Siri S. Berntsen

—Vi er veldig glade over tiltaket, fordi vi mener administrasjonen ikke har det nære kjennskap til det å være student. Det er det studentene som vet best, sier studie-sjef Paul Stray. Han håper ordningen vil utvikle soiale nettverk, slik at studentene kommer lett inn i studiene både sosialt og faglig.

De viderekomne studentene skal fungere som veiledere for de nye studentene, gi informasjon om studiemulighetene, gi råd om hva de kan gjøre etter forberedende prøve i filosofi og fortelle hvilke yrkesmuligheter studentene får gjennom faget sitt.

Student i tromsø

—Hovedfagsstudentene har allerede gjort slike valg og kan derfor hjelpe de nye studentene, eller de kan sende dem videre til studie-veilederne, forteller Stray.

Nybegynnerne skal også få vite hva det vil si å være student i Tromsø. De skal få forklart studentdemokratiet med dets funksjoner, lære hvilke rettigheter og plikter man får når man begynner på et universitet. De skal også få informasjon om det sosiale livet en student kan føre i Tromsø, med oversikt over alt fra TSI til Studenthuset.

Fadder-ordning

—Vi tror det er viktig at de nye studentene har et sted å gå, et fast

kontor der de kan stikke innom. Denne vinteren skal vi også jobbe med en utvidelse av tiltaket. Vi ønsker å bruke viderekomne studenter fra de forskjellige instituttene som veiledere, og vi vil prøve å få i gang en fadder-ordning der de eldre studentene tar seg av de yngre, sier Stray.

Han mener det er viktig å satse på dages ordning også av andre grunner, blant annet for å sikre hovedfagsstudentene og forskerne ved Universitetet, ved å redusere frafallet. Administrasjonen mener dette er en investering for fremtiden, og håper at tiltaket vil føre til at flere studenter velger de lange studiene.

—Vi mener fortsatt det er studiefinansieringen som er problemet, men vi vil i tillegg prøve andre løsninger. Tiltaket er nytt på universitetsbasis, og selv om både studenter og ansatte ved universitetet har et felles ansvar for å utvikle det sosiale miljøet og det faglige kunnskapsnivået, mener vi ikke dette skal gjøres på frivillig basis. Vi skal betale for det og det skal gjøres profesjonelt, slutter Stray.

Ensom på vei til ... - en tøff prøvelse?

Foto: Arkiv

Om studenter, lovbrøyttere og penger.

Like sikker som regnvær i Bergen, i oktober kommer statsbudsjettet for neste år. I år ble det lagt fram av parhestene Jan Peder Syse og Arne Skauge. Sistnevnte er visstnok lovlydig, så han tar vare på pengene som han best formår. Hans ran av statens lånekasse for utdanning regnes nemlig ikke som lovbrudd, men en styrking av inntektsiden.

Forslaget til Statsbudsjett for 1991 er i pakt med alle tradisjoner man skulle forvente å finne på den siden av politikken. "De feite på førte" får det litt romsligere, og kirken får penger over OL-budsjettet.

De borgelige vil tydeligvis gjøre hele Norge til et utstillingsvindu for egen politikk, i likhet med den smadrede ruta som kalles Oslo.

Det er enda bra at i all elendigheten ber statsråd Steensnæs for oss

unge, men vi hadde håpet han hadde tid å gjøre noe for oss også.

"90 årene skal bli et utdanningens tiår." konstaterte statsråden i begynnelsen av året. Med et slikt utsagn og et lite håp om at politikere mener det de sier, er det naturlig å fovente at den belastede situasjonen vi har i dag ved universitetene og høyskolene skulle forbedres. Einar må imidlertid ha ment noe helt annet, for statsbudsjettet har ikke satt utdanningssektoren i høysetet på noen som helst måte.

Satens Lånekasse for utdanning var oprinnetlig et tiltak for å gi også dem uten sterk økonomisk bakgrunn en mulighet til å tilegne seg kunnskap på lik linje med bedrestilte. Slik det er i dag er kostnadsnormen altfor lav til at de fleste kan studere på heltid. Deltidsjobbing fører til lavere studieprogresjon. Dette er direkte resurrsløsende både for

studenter og for samfunnet. Igjen er det de økonomiske svakerestilte som ser seg nødt til å bruke verdifull tid på jobb. Prinsippet om lik rett til utdanning blir således forsømt.

Effektiv rente er nå på 12,3%. Det faktum at 26 000 låntagere søkte om betalingsutsettelse burde få endel bjeller til å ringe i departementet, men dengang ei. Med et studielån etter endt utdanning på 200 000, betaler man staten tilbake 700 000...en skulle tro myndighetene vil løse problemet med store studentkull ved å skremme vekk en betydelig del...lik rett til utdanning?

Regjeringen fremmer nå tiltak i statsbudsjettet helt i tråd med denne tvilsomme holdningen til gjennomsnittsstudenten. Et ekstra hovedfagstipend tildeles studenter som blir ferdig på normert studietid. Det er flott at studenter setter seg som mål å studere effektivt, men man må

se konsekvensene...hvem av oss får denne gaven fra Einar? det er igjen de med økonomiske og sosiale forutsetninger i orden.

Lik rett til utdanning?

Det blir med dette hovedfagstipendet heller ikke attraktivt å ta mer utdanning enn kravet tilsier. Skal de passe på at vi ikke skal "lære for mye?" Det er i tillegg fasci-

nerende at man kan operere med begrep som "for mye utdanning" i statsbudsjettet når man tenker på de fordeler f.eks. en jurist ville ha hatt ved å være revisor.

Anne Marit Heber Nærby
Geir Ståle Seljeseth
Sosialdemokratisk Studentforbund.

Norges femte Universitet

Norge kan komme til å få et femte Universitet. Dette blir liggende i Stavanger og vil erstatte Rogaland høyskole-senter. Det økonomiske grunnlaget for dette ble lagt da oljegiganten Esso tidligere denne måneden undertegnet en kjempeavtale med Rogalandforskning i Stavanger.

Avtalen, som lyder på hele 100 millioner kroner, er en av de mest omfattende som noen gang

har blitt inngått mellom en forskningsinstitusjon og næringsliv. Pengene skal primært gå til petroleumsrettede forskningsoppgaver og representerer dermed en stor grad av direkte forskningsstyring.

Avtalen vil trolig gi rom for ytterligere pengestøtte til Rogalandforskning etter 1995 og vil iallefall skyte fart i drømmen om et femte universitet i Norge.

Tar data-porno på alvor

Store presseoppslag for en tid tilbake kan ha gitt inntrykk av at datautstyret ved Universitetet i Tromsø i stor utstrekning har vært brukt til å hente opp pornobilder på dataskjerm. Først kom en reportasje i studentavisa Utropia, deretter fulgte dagspressen ved Dagbladet, Tromsø og Nordlys etter. NRK viste også stor interesse for de mulighetene universitetets datainstallasjoner gir for å hente inn blant annet pornobilder.

Etter at disse oppslagene er kommet litt på avstand finner vi grunn til å kommentere både den aktuelle saken, og den generelle problemstillingen man står ovenfor med store data-anlegg tilknyttet internasjonale data-nett.

Først vil vi understreke at studenter og ansatte ved Institutt for matematiske realfag (datafag m.fl.) tar klart avstand fra henting, visning og lagring av pornografiske bilder på data-anlegg. Undersøkelser i datafag-miljøet har bekreftet at slik bruk av data-anlegget bare har foregått i svært beskjedent omfang. Bilder med pornografisk innhold er ikke lagret i Universitetets data-maskiner.

Vi erkjenner imidlertid at når data-anlegg er koblet opp mot

internasjonale data-nett, så eksisterer det muligheter for bl.a. å hente inn porno-bilder på data. Men det er viktig å understreke at henting av slike bilder bare er en av flere muligheter til misbruk av data-anlegg. Dette er problemer alle institusjoner (ikke bare universiteter) knyttet opp mot datanett står ovenfor.

Ved datafagseksjonen ved Universitetet i Tromsø ble det blant annet derfor nedsatt et Etikuttvalg våren 1990. Dette utvalget arbeider med retningslinjer for forsvarlig og ansvarsbevisst bruk av data-anlegg. Utvalget vurderer også reaksjonsformer mot misbruk.

Sentralt i dette arbeidet er erkjennelsen av at det er meget vanskelig å beskytte seg mot ureglementert bruk. Moderne informasjonsteknologi (elektronisk data-behandling) er meget avansert og byr på svært mange muligheter for misbruk. Derfor vil det være umulig å sperre for all ureglementert bruk. Alternativet vi ved Universitetet i Tromsø har valgt er å satse på holdningsskapende arbeid blandt brukere av vårt avanserte data-anlegg.

Studenter og ansatte ved Institutt for matematiske realfag har et felles

mål i å bekjempe misbruk av datautstyret. Det skjer gjennom undervisning og forskning hvor man fokuserer på ansvarsbevisst og moralsk riktig bruk av data-anlegg. Nettopp på dette området er det et nært og godt samarbeid mellom representanter for studentene og instituttledelsen ved IMR.

Gunn Judit Evertsen (leder, Tromsøstudentenes Dataforening)
Per Njål Skancke (instituttleder, Institutt for Matematiske Realfag)
Arnt Sommerlund (leder, studentenes arbeidsutvalg)

Sulten?

STUDENTHØSET

Skippergata 44 tlf 84410

Apent alle dager fra 15⁰⁰
Lørdager fra 13⁰⁰

Velkommen

Baksidebildet er tatt av Elisabeth Rønbech Myrvang

Ruphus 10 år!

For kort tid siden (ingen husker nøyaktig når) avholdt Ruphus, realfagsstudentenes interesseklubb, en real jubileumsfest. Anledningen var foreningens ti årsdag, noe som i seg selv er litt av en bragd. Ingen annen studentforening har overlevd så lenge. Det beviser til fulle at pils er sunt.

Utopia var til stede, sugen på inntrykk og leskedrikk. Og ett er sikkert: Det var ikke den reka som kom hel-skinna derfra!

Selv til Ruphus å være, må denne festen betraktes som usedvanlig lite renslig. Ikke det at folk lagde kvalm og var ufine. Åneida, det lyste pene klær og smilende ungdom så langt øyet rakk. Men golvet ble seende ut som rekepillingsrommet på Seafood. Men

krepsen måtte til, for anledningen var av det helt sjeldne slaget. Det var nemlig Ruphus' 10 års jubileum! Og det er litt av en bragd, når man tar i betraktning alle de ville utdrikningslagene denne foreningen har skrållet seg gjennom. Det har før blitt sagt at i et samfunn med respekt

for seg selv og sin anstendighet, burde foreningen Ruphus vært strengt forbudt.

Men Ruphus lever. Og har gjort det i 10 år. Med navnet intakt. Denne bragden er det ingen andre studentforeninger som kan vise til.

Nærmest kommer "Steinbiten," som var ganske godt representert på bursdagen, minst førti prosent av de aktive hadde stilt opp for å gratulere bursdagsbarnet. Disse tre overrakk presang fra talerplass, og rampenerte en mikrofon i et forsøk på å avlevere noe som visstnok skulle være selvkomponert gratulasjons-blues. Det låt forjævlig! Da fikk Steinbiten mer avsetning på gaven sin. Ei flaske whisky av merket Ballantines. Fludiumet rant smukt ned i strupen på en tørst Ruphus ledelse, og sjelden har publikum vært mer engagert. En viss Totto fra Steinbiten understreket gavens ironiske undertoner, da han poengterte at (sitat); "Om man telle antall steina hær i lokale... (hikkepause)... og dele på antall folk, - så kommer man te nøyakti to." Bedre ble det ikke da den samme Steinbiten ytre ønske om "nærmere samarbeid med Ruphus." Folk peip han ut.

Og med rette, for hvorfor skulle noe så vellykket som Ruphus belæres med noe så mislykket som filetert Steinbit.

Dessuten var lokalet oversvømt av damer (minst 15%).

Rekene ble spist mens alle og enhver fotsatt talte. Småkrepsen smakte glimrende, og publikum viste sin tilfredsstillelse ved å starte intens loffkrig sånn på tapen. Maten fløy tett fram og tilbake i lokalet. Omsider var det bare smuler igjen, og en viss Ruphus-sjef reiste seg og uttalte disse velvalgte ord; "Det ser ut som om folk e forsynt, så æ trur vi slæpp te bandet!"

Bandet, det var noen skrælinger

som Ruphus sjøl hadde spadd fram. Men musikken de avleverte var av ypperste merke. Først og fremst takket være Bjørn Dybwad (bildet), Ruphus' svar på Joe Cocker.

Er så Ruphus en gutteklubb? Utopias utskremte forsøkte å bringe klarhet i ryktet og tok derfor en runde i de indre gemakker. På bakrommet sto det til min forbauselse en megadiger bilbane av merket "Scalextric." Det suste godt unna når halvfulle og fartsnarkomane helter prøvde å sette ny fartsrekord. Men siden banen hadde vindskjev overgang og tre meget sterkt doserte svinger, havnet de fleste i periferien. Gutta var med andre ord ikke bedre her enn på virkelig landevei. Da var damene langt bedre, de hadde som vanlig niks vansker med å utkonke skrubben.

Ellers ble det spilt ludo og ishockey, med og uten Ruphus-regler, alt etter humør. Det siste tilsier at også de fulleste kan spille. (De edru bør holde seg unna i utgangspunktet).

Siden en gutteklubb med respekt for seg selv pleier å ha ei gigantisk vannseng på bakrommet, kan vi her ved avsanne ryktet. Ruphus har passert det barnslige stadiet og er ingen gutteklubb!

Noen mente at foreningen faktisk hadde blitt vel stuerein, og forsøkte desperat å frese opp partyet ved å helle hvitvin nedover nakken på kameraten. Men slike gutte-streker hjalp ikke.

Men misbruk av Rhiesling til tross; Festen hadde til fulle jubileums-preg!

Utopia GRATULERER på det varmeste, og ønsker Ruphus lykke på sjanglinga de neste 10 årene også. Men en ting er sikkert; Det er synd på rekene!

-Glefs & Østers

**NANSENFORBUNDET OG DE
DERMED FOBUNDNE FOND**
herunder også
**DET VIDENSKAPELIGE
FORSKNINGSRÅD AV 1919**
og
**A/S NORSK VAREKRIGS-
FORSKNINGSFOND**

Skjema for søknad om forskningsbidrag sammen med veiledning for søkere fåes ved skriftlig henvendelse til fondenes adresse:

Drammensveien 78,
0271 Oslo 2

Søknad om bidrag for 1991 sendes innen 1. desember 1990.

Fondene støtter fri vitenskapelig forskning. De gir ikke utdanningsstipend eller tillegg til forskningsstipend, og bare unntaksvis støtte til personlig avlønning (arbeidsstipend). Se også Stipend - og Legathåndboken 1990.

Vokalist Bjørn "Coker" Dybwad livet opp rekene.